

Pracownia
Aktywności
Lokalnej.
**Zeszyt dobrych
praktyk**

Pracownia
Aktywności
Lokalnej.
**Zeszyt dobrych
praktyk**

Spis treści

Pracownia Aktywności Lokalnej — Kolektyw Aktywne Miasto

- 01. Wstęp 07
- 02. Pracownia Aktywności Lokalnej 09

Rekrutacja uczestników i uczestniczek

- 01. Razem możemy więcej! 15

Poznaj swój teren

- 01. Krok za krokiem. O spacerach (badawczych i nie tylko) 23
- 02. O diagnozie błękitno-zielonej infrastruktury 27

Zielone przestrzenie sąsiedzkie

- 01. Chcemy ogród społeczny, czyli historia Ziemi Wspólnej 33
- 02. Mam ogród i co dalej? 43
- 03. W ogrodzie rosną kompetencje 47
- 04. Projektowanie przestrzeni wspólnych 51

Praktyka czyni mistrza

- 01. Oddolne działania 57
- 02. O budżetach obywatelskich i prawie-obywatelskich 69
- 03. Współ-... czyli kilka refleksji o partycypacji społecznej 75

Mały krok dla człowieka, duży dla przyrody. O kampanii społecznej

- 01. Kampania społeczna, czyli efekt synergii 81
- 02. Traw beton, krzew zieleń! Krótka opowieść o konstruowaniu opowieści 87

Zakończenie

- 01. O realizatorach 95

Pracownia Aktywności Lokalnej — Kolektyw Aktywne Miasto

Zjazd II — Miejska partyzantka ogrodnicza — warsztat, fot. Ula Jocz

Zjazd IV — Strategie promocyjne, fot. Szymon Kawka

01. Wstęp

Istnienie Pracowni Aktywności Lokalnej zapoczątkowaliśmy jako trzy organizacje pozarządowe, tworzące Kolektyw Aktywne Miasto. W tej publikacji dzielimy się doświadczeniami z pierwszej odsłony pracowni, która objęła 2-letnie działania z obszaru zaangażowania obywatelskiego na poziomie lokalnym. Pracowaliśmy na terenie trzech osiedli Poznania — Główniej, Wildy i Zielonego Dębca.

Przygotowany przez nas zeszyt dobrych praktyk zawiera refleksje i wskazówki przydatne podczas realizacji podobnych projektów, a także gotowe scenariusze działań, które możesz wykorzystać w swojej organizacji. Znajdziesz tu teksty na temat budowania zespołu projektowego, diagnozowania zasobów okolicy, wyzwań związanych z tworzeniem i utrzymywaniem ogrodów społecznych, wcielania w życie pomysłów mieszkanki i mieszkańców, wspólnego tworzenia projektu do budżetu obywatelskiego, a także planowania i realizowania działań komunikacyjnych w projekcie społecznym. Teksty napisane zostały przez członków i członkinie kolektywu, a także osoby eksperckie, które zaprosiliśmy do współtworzenia Pracowni Aktywności Lokalnej. Artykuły uzupełniają refleksje uczestników i uczestniczek Pracowni.

Tą publikacją chcemy podziękować wszystkim aktywistom i aktywistkom ekologicznym oraz miejskim, a także osobom, które w swoich codziennych działaniach dbają o klimat, środowisko, przestrzeń publiczną i relacje w najbliższym sąsiedztwie. Mamy nadzieję, że zebrane tutaj pomysły zainspirują Cię do tego by zmieniać świat wkóło oraz dołączyć do grona osób aktywnych lokalnie.

Zjazd IV — Inicjatywy oddolne — warsztat, fot. Szymon Kavka

02. Pracownia Aktywności Lokalnej

Głównym celem, który założyliśmy sobie przy realizacji Pracowni Aktywności Lokalnej było podniesienie poziomu aktywności społecznej w kontekście ochrony środowiska naturalnego oraz poczucia wpływu na najbliższe otoczenie wśród grona naszych odbiorców — poznaniaków i poznaniaczek. Pierwszym krokiem do jego osiągnięcia było stworzenie programu rozwojowego dla mieszkańców i mieszkanki miasta z zakresu ochrony środowiska, ekologii i zrównoważonego rozwoju w wymiarze lokalnym. Obejmował on działania edukacyjno-partycypacyjne — m.in. cykl eksperckich warsztatów i konsultacji. Ten intensywny kurs miejskiego aktywizmu, zrealizowaliśmy w pierwszej połowie 2023 roku. Działania Pracowni skierowane były do działaczek, liderów, animatorów społecznych, społeczniczek i wszystkich osób, które marzyły o większej ilości zieleni w swoim otoczeniu. Stworzyliśmy go z myślą o tych, którym bliskie są idee zrównoważonego rozwoju, ochrony lokalnego dziedzictwa przyrodniczego oraz przeciwdziałanie postępującym zmianom klimatycznym w wymiarze lokalnym.

Oprócz warsztatów eksperckich i konsultacji, zaplanowaliśmy także spacerowane badania i dyskusje, prowadzone przez ekspertów, naukowczynie i praktyków związanych z ekologią miejską. Spotkania poprowadzili m.in. Kamil Jawgiel, Tomasz Zgoła, Anna Gatecka-Drozda, Magdalena Garczarczyk, Bartosz Kolenda oraz przedstawiciele Koalicji ZaZieleń Poznań. Program kursu obejmował zagadnienia z obszaru zielonej i błękitnej infrastruktury w mieście, miejskiego ogrodnictwa i zielonej partyzantki, projektowania przestrzeni, a także obszarów wpływu i możliwości działania na rzecz zieleni w miejscu zamieszkania. Ponadto uczestnicy i uczestniczki Pracowni uczyli się jak skutecznie promować treści ekologiczne

i jak zrealizować efektywną kampanię społeczną. Wszystkie spotkania w ramach kursu, które w sumie złożyły się na pięć intensywnych weekendów szkoleniowych, przygotowywały osoby biorące udział w Pracowni do praktycznych działań, stanowiących kolejne etapy projektu.

W tym samym czasie w dzielnicach objętych programem Pracowni rozwialiśmy sąsiedzkie przestrzenie zielone. Na Główniej wsparliśmy działanie Otwartego Ogrodu Nadolnik przy ul. Mariackiej 15. Na Dębca pracowaliśmy w Ogrodzie Sąsiedzkim przy ul. Jaworowej 66. Natomiast na Wildzie stworzyliśmy zupełnie nowe miejsce — Ziemię Wspólną przy ul. Wspólnej 40. Uczestniczki Pracowni i członków lokalnych społeczności zaprosiliśmy do współtworzenia ogrodów, udziału w planowaniu wyglądu przestrzeni i charakteru działań w nich prowadzonych, a w końcu do wzięcia za nie (choćby częściowej) odpowiedzialności.

Wzmacnianiu poczucia sprawczości wśród mieszkanki i absolwentów kursu służyła także możliwość realizacji zielonych inicjatyw — oddolnych działań realizowanych przez społeczności lokalne. Daliśmy im narzędzia, środki i wsparcie, by wcielić w życie pomysły, idee i marzenia na wydarzenia i działania, dedykowane sąsiedztwu. W każdej z dzielnic zrealizowaliśmy także po jednej inicjatywie młodzieżowej, współpracując z uczniami, wolontariuszkami i harcerzami.

Kolejnym etapem było przygotowanie projektów, które zostały zgłoszone do Poznańskiego Budżetu Obywatelskiego przez grupę chętnych uczestników i uczestniczek Pracowni. Poszukiwali oni rozwiązania, które chroniłoby przed doskwierającym w mieście upałem — tak zrodził się pomysł na wyspy cienia, który zgłosiliśmy do konkursu.

Miejskie wyspy ciepła oraz upał trudny do zniesienia w mieście pokrytym betonem były dla nas także punktem wyjścia do stworzenia kampanii społecznej. Nakręciliśmy z uczestnikami Pracowni spot na temat zmian klimatycznych i ich skutków, których doświadczają osoby mieszkające w zabetonowanych aglomeracjach miejskich. Materiał ten, podobnie jak niniejsza publikacja, stanowi podsumowanie projektu i kilkunastu miesięcy wspólnych aktywności na rzecz lepszego i bardziej zielonego życia w mieście.

Maria Ratajczak

Zjazd II — Bioróżnorodność w mieście — warsztat, fot. Ula Jocz

Rekrutacja uczestników i uczestniczek

Zjazd III — Permakultura i ogrody społeczne — warsztat, fot. Ula Jocz

01. Razem możemy więcej!

Zależało nam na tym, aby Pracownię Aktywności Lokalnej tworzyli ludzie zaangażowani, zróżnicowani pod względem swoich umiejętności oraz doświadczeń, a także gotowi do wspólnego działania w dłuższej perspektywie czasu. Projekt został zaplanowany na osiemnaście miesięcy. To naprawdę długi okres, w którym uczestnicy i uczestniczki brali udział w pięciu zjazdach weekendowych w różnych częściach Poznania, a następnie przystępowali do działań praktycznych, realizując zielone inicjatywy czy współtworząc sąsiedzkie przestrzenie wspólne. Co uczyniliśmy, abyśmy mieli z kogo wybierać i jednocześnie mieli pewność, że grupa nam się nie wykruszy? Oto kilka naszych wskazówek.

Stwórz czytelny i zrozumiały program

Im szybciej uda się stworzyć szczegółowy terminarz planowanych działań, podać konkretnych ludzi w roli prowadzących i ekspertek, a także ujawnić główną tematykę poszczególnych spotkań, tym większa szansa na przyciągnięcie ludzi żywo zainteresowanych Twoim projektem. Będziesz miał wówczas pewność, że osoby, które zgłoszą się do udziału w tym przedsięwzięciu mają swoje wewnętrzne motywacje, jak na przykład: spotkanie z konkretnym ekspertem lub ekspertką, podniesienie umiejętności i wiedzy w danym obszarze tematycznym czy po prostu mają czas, aby w konkretnych dniach uczestniczyć w planowanych działaniach. Jednocześnie nie będą czuły się zaskoczone lub zawiedzione własnymi oczekiwaniami przy zderzeniu z rzeczywistością.

Równocześnie stworzyliśmy regulamin udziału w Pracowni Aktywności Lokalnej określający zobowiązania i prawa uczestników oraz uczestniczek projektu. Materiały były dostępne w siedzibach organizatorów projektu, na stronie internetowej Kolektywu Aktywne Miasto oraz w social mediach organizacji tworzących kolektyw.

Nasze wskazówki

Aby rekrutacja uczestników i uczestniczek projektu przebiegła sprawnie, warto podać jak najwięcej precyzyjnych informacji dotyczących działań merytorycznych. Dobrym pomysłem jest stworzenie szczegółowego programu w formie ulotki. W ulotce Pracowni Aktywności lokalnej znalazły się następujące informacje:

- idea projektu,
- kogo poszukujemy i jak można zgłosić się do udziału w projekcie,
- jakie korzyści uzyska osoba uczestnicząca w przedsięwzięciu,
- program Pracowni zawierający konkretne terminy, tematy, nazwiska ekspertów i ekspertek prowadzących warsztaty i konsultacje,
- kto jest organizatorem oraz dane kontaktowe.

Nie zapomnij o promocji

W okresie poszukiwania potencjalnych uczestników i uczestniczek warto zastosować różnorodne strategie promocyjne. Żyjemy w świecie natłoku informacji, przez co ciężko jest przebić się do potencjalnych odbiorców naszego zaproszenia. Dlatego też naszą dużą siłą była realizacja projektu w partnerstwie składającym się z trzech organizacji, które wyróżniają się na tle działalności społeczno-edukacyjno-kulturalnej na poszczególnych osiedlach Poznania. O uruchomieniu projektu i naborze informowaliśmy:

- za pośrednictwem dedykowanej strony internetowej,
- w mediach społecznościowych regularnie publikując posty, grafiki i współtworząc wydarzenie na swoich kanałach,
- rozwieszając plakaty w pobliżu siedzib naszych organizacji,
- informując lokalną prasę, radio i telewizję.

Zdecydowaliśmy się także na treści sponsorowane wyświetlane na platformie Facebook. Był to odpłatny element promocji i narzędzie, które pozwoliło na precyzyjne targetowanie grupy docelowej. Zbierając informacje zwrotne od uczestników Pracowni Aktywności Lokalnej wielokrotnie słyszeliśmy, że w ten sposób dotarł do nich komunikat o naborze. Jak widać, czasami warto zaufać algorytmom...

Określ kryteria wyboru osób uczestniczących

Rekrutacja to jeden z kluczowych procesów, który ma na celu wyłonienie odpowiednich osób, które będą brały udział w danym przedsięwzięciu. Niezależnie czy będzie to projekt społeczny, badawczy czy edukacyjny, warto przed stworzeniem formularza zgłoszeniowego ustalić kryteria wyboru, aby znaleźć właściwych ludzi.

W tym przypadku zależało nam na tym, aby główny trzon uczestników i uczestniczek Pracowni Aktywności Lokalnej tworzyły osoby związane bezpośrednio w sposób prywatny, zawodowy lub aktywistyczny z poznańskimi osiedlami, na których będą realizowane działania (czyli na Główniej, Zielonym Dębca i Wildzie). Osoby czujące więź z okolicą, w której będziemy działać będą skłonne do większego zaangażowania i najprawdopodobniej będzie im łatwiej wygospodarować czas na działania w konkretnych terminach. Ważne było dla nas także uzyskanie informacji czym się zajmują, abyśmy wiedzieli, w jakich dziedzinach są specjalistami i jakimi umiejętnościami będą mogli podzielić się z pozostałymi osobami uczestniczącymi w projekcie. Na koniec

pytaliśmy o ich wewnętrzne motywacje, by dowiedzieć się, jak bardzo zależy im na udziale w projekcie.

Nie wybieraj sam i na łapu-capu

Czasem na pewne sprawy warto spojrzeć z dystansu. Decyzję o wyborze uczestników i uczestniczek dokonywaliśmy w grupie trzech organizacji tworzących projekt. Co nam to dało? Po pierwsze, były takie zgłoszenia, na które wszyscy odpowiadaliśmy pozytywnie lub negatywnie. Dzięki temu byliśmy pewni naszych wyborów. Po drugie, pojawiały się sytuacje, gdy jedna osoba dostrzegała drzemiący potencjał, który pozostali przeoczyli, co wywoływało dyskusję nad daną kandydaturą, a także czasami zmianę pierwotnej decyzji. Wspólna dyskusja sprawiała także, że odpowiedzialność za grupę uczestników i uczestniczek spoczywała na barkach całego zespołu Kolektywu Aktywne Miasto, a nie pojedynczej osoby.

Tomasz Szwałek

Zjazd III — Konsultacje z ekspertami, fot. Ula Jocz

Poznaj swój teren

Zjazd I Rzeki w mieście — studium na przykładzie rzeki Główniej, fot. Szymon Kavka

01. Krok za krokiem. O spacerach (badawczych i nie tylko)

Działania projektowe warto rozpocząć od przygotowania diagnozy — w zależności od tego, czego dotyczy projekt, może to być mapa zasobów i potrzeb społeczności lokalnej, analiza potrzeb kulturalnych odbiorców i odbiorczyń czy diagnoza problemów społecznych funkcjonujących na danym obszarze. W kręgu zainteresowań Pracowni Aktywności Lokalnej znalazły się m.in. idea zrównoważonego rozwoju oraz ochrona dziedzictwa przyrodniczego w wymiarze lokalnym. Aby działania projektu odpowiadały na realne problemy środowiska naturalnego na terenie trzech poznańskich dzielnic, wspólnie z ekspertami i ekspertkami przygotowaliśmy diagnozę błękitno-zielonej infrastruktury Wildy, Główniej i Zielonego Dębca. Dokumenty — oprócz mapy zasobów i potrzeb środowiska przyrodniczego — zawierają także rekomendacje do działania, które mogą być wdrażane nie tylko przez władarzy miasta, ale przede wszystkim przez mieszkańców i mieszkanki Poznania.

Żeby przygotować diagnozę błękitno-zielonej infrastruktury w wymiarze lokalnym, warto zaangażować w jej tworzenie społeczność lokalną. Pomocne mogą okazać się w tym spacerki badawcze — niezwykle efektywna (i bardzo przyjemna) metoda badawcza. Spacerki zyskują coraz większą popularność w różnorodnych działaniach edukacyjnych czy społeczno-artystycznych — my natomiast wykorzystaliśmy ich potencjał diagnostyczny. Jeśli myślicie o organizacji spaceru przyrodniczego dla grupy, przygotowaliśmy kilka podpowiedzi.

Nasze wskazówki

Jak?

Przejdź się wcześniej samodzielnie trasą, którą zaplanujesz. Pozwoli ci to dokładniej oszacować czas spaceru i określić możliwe ryzyka. Pamiętaj, **grupa porusza się wolniej** niż jeden człowiek, a wśród Twoich uczestników mogą znaleźć się **osoby o ograniczonej mobilności**. Przeanalizuj teren, po którym będziecie się poruszać również pod kątem ich potrzeb. Jeśli nie sposób ominąć na trasie **barier**, które mogą sprawić trudność, **poinformuj o tym wcześniej**. Próbną spacer warto zorganizować tydzień wcześniej — tego samego dnia, o tej samej porze. Niektóre przestrzenie inaczej wykorzystywane są przez ich użytkowników w weekend niż w ciągu tygodnia.

Pamiętaj też o **bezpieczeństwie**. Ty pewnie przespacerujesz się poboczem, albo przejdziesz przez ulicę poza przejściem dla pieszych, ale lepiej nie robić tego z grupą, którą prowadzisz. Zauważ, że długie, wymagające trasy wykluczają z grona uczestników niektórych odbiorców (osoby starsze, dzieci, osoby z alternatywną motoryką). Przemyśl, czy możesz zaplanować swój spacer tak, by był **dostępny** dla szerokiego grona. Jeśli to niemożliwie — poinformuj o wszelkich możliwych trudnościach, by wszyscy świadomie zdecydowali o swoim uczestnictwie.

Kiedy?

Intuicyjnie na piesze wycieczki wybralibyśmy pewnie letnie miesiące — sprawa jednak nie jest aż tak oczywista. Spacer w ramach Pracowni odbywały się w lutym i marcu. Baliśmy się niesprzyjającej aury i braku obiektów przyrodniczych do obserwacji. Na **złą pogodę** trudno coś poradzić, oprócz poproszenia osób uczestniczących o włożenie odpowiedniej odzieży. Warto mieć na uwadze, że opady czy mróz są **czynnikami wykluczającymi** niektóre osoby z udziału w spacerze (np. małe dzieci, osoby o obniżonej odporności, mniej sprawne fizycznie). Jednak fakt, że rośliny nie były w pełnym rozkwicie nie okazał się minusem naszych wypraw — wprost przeciwnie. Gdy drzewa i krzewy ogołoczone są z liści, można lepiej obserwować teren w dalszej perspektywie — to, w jaki sposób jest zagospodarowany. Zatem przy wyborze terminu kluczowa wydaje się odpowiedź na pytanie: **co będziemy obserwować?** Jeśli interesuje nas obecność ptaków — warto wybrać się na wyprawę wcześniej rano (i to ani nie w upalny, ani w wietrzny, ani mocno deszczowy i zimny dzień). Upewnijcie się również, że nie utkniecie z grupą w miejscu trudno

dostępnym w momencie, gdy nadchodzić będzie zmrok, bo np. wasza wyprawa rozpocznie się po południu i odrobinę się przeciągnie.

Gdzie?

Gdziekolwiek! Nie tylko rezerwy przyrody czy parki krajobrazowe to miejsca odpowiednie na organizację spaceru przyrodniczego. Pamiętajcie, że wszelkie **zdegradowane przestrzenie, betonowe królestwa** i miejsca, w których dostrzegacie widoczne braki czy ludzkie błędy w zakresie zielonej i błękitnej infrastruktury, to też ważne miejsca obserwacji. Na ich podstawie możecie wysnuć wnioski o potrzebach, zaobserwować niebezpieczne procesy lub zauważyć zjawiska, wymagające pilnej interwencji. Warto obserwować przyrodę również w jej społecznym kontekście. Zarośnięty **stary stadion, zlikwidowane ogródki działkowe**, na których miejscu postawiono bloki, **jeziorko**, które zniknęło, choć jeszcze 50 lat temu spacerująca z wami sąsiadka kąpała się w nim całe lato... Każdy brak i pustka w kontekście przyrody w mieście i jej współistnienia z człowiekiem to cenna informacja. Te przestrzenie, nasiąknięte sentymentami, pozwolą wam pracować na wspomnieniach i marzeniach, dokumentować zmiany w społecznościach, projektować z nimi nowe rozwiązania, szukać tych ogniw w przestrzeni, które wymagają działania — by żyło się lepiej. Świetnym pomysłem na spacer jest też **poszukiwanie drzew o wymiarach pomników przyrody**. Takie drzewa rosną często przy drogach, w sąsiedztwie bloków, gdzieś blisko nas. W każdym mieście istnieje wiele okazów o wymiarach pomnikowych, które jako pomniki nie zostały przez nikogo zgłoszone. Można więc wziąć miarę w dłoń i poszukać takich nieodkrytych skarbów przyrody. Więcej o tym, jak rozpoznać i zgłosić drzewo o wymiarach pomnika przeczytacie na naszej stronie internetowej.

Maria Ratajczak

Zjazd III — Spacer badawczy po Dębcu, fot. Ula Jocz

02. O diagnozie błękitno-zielonej infrastruktury

Znajomość terenu swojej działalności społecznej jest podstawą rozwoju owocnej, lokalnej współpracy. Dobrą praktyką w realizacji projektów o charakterze społeczno-ekologicznym, bezpośrednio wpływających na proces budowania społeczeństwa obywatelskiego, jest wykonanie diagnozy zasobów, potencjałów, problemów i potrzeb błękitno-zielonej infrastruktury (BZI). BZI jest łącznikiem społeczeństwa, w którym za pośrednictwem otoczenia przyrody realizowanych jest szereg potrzeb mieszkańców o zróżnicowanym wieku, profilu i statusie społecznym. Z tego powodu opracowanie tematyczne wykonane przez zespół wielobranżowych specjalistów przy współpracy z lokalną społecznością pozwoli na poznanie nawet niewielkiego osiedla z niezależnej perspektywy eksperckiej i doda wartości działalności społecznej.

Diagnoza zielono-niebieskiej infrastruktury służy przede wszystkim **identyfikacji istniejących zasobów naturalnych**. W zależności od lokalnych uwarunkowań obejmować ona może ocenę różnorodności biologicznej, stanu ekosystemów, jakości i ilości wód, jakości powietrza, kształtowania krajobrazu, a także dostępności terenów zielonych i rekreacyjnych dla społeczności lokalnych. W tym kontekście powinni być również dobrać specjaliści będący autorami opracowania. Ponadto, diagnoza uwzględnia także analizę **zagrożeń i wyzwań** związanych ze zmianą klimatu i degradacją środowiska oraz identyfikację obszarów wymagających ochrony i rekultywacji. Opracowanie o takim charakterze może być wykonane nawet dla niewielkich osiedli, pod warunkiem uwzględnienia szerszego kontekstu przestrzennego czynników zewnętrznych. Szerszy kontekst jest bardzo ważny, ponieważ realne potrzeby mieszkańców jednego osiedla czasami przy dobrej współpracy mogą być zaspokojone na

terenie sąsiedniej dzielnicy, np. wody opadowe spływające z poznańskiego Dębca powodują podtopienia na Wildzie; albo atrakcyjny plac zabaw na Główniej przyciąga mieszkańców z całego miasta, tworząc obecnie realną potrzebę jego rozbudowy.

W procesie diagnostycznym poszerzaniu wiedzy mogą służyć **space-ry badawcze** po okolicy. To podejście do analizy otoczenia pozwala na lepsze zrozumienie lokalnych potrzeb społeczności oraz uwzględnienie istniejących dynamicznych czynników przestrzennych. Spacer badawczy umożliwia zetknięcie się z rzeczywistym kontekstem społecznym i przyrodniczym. Podczas spacerów warto zwracać uwagę na różnorodne elementy, takie jak dostępność do terenu, obecność naturalnych zasobów, jak i potencjał komunikacyjny. Ponadto spacer badawczy to doskonała okazja do zaangażowania społeczności lokalnej w proces decyzyjny. Organizowanie takich wydarzeń i zbieranie opinii mieszkańców daje im poczucie własnej przestrzeni i wpływu na kształtowanie otoczenia. To ważne, aby uczestnictwo społeczności było integralną częścią procesu diagnostycznego, ponieważ dokument ten powinien odzwierciedlać rzeczywiste potrzeby i oczekiwania mieszkańców.

Zjazd I — Spacer badawczy po Główniej, fot. Szymon Kavka

W procesie diagnostycznym konieczne jest zidentyfikowanie i mapowanie istniejących elementów zielono-niebieskiej infrastruktury, takich jak obszary zielone, parki, rzeki czy mokradła, oraz ich powiązań przestrzennych z otoczeniem miejskim. Następnie, należy przeprowadzić analizę stanu tych elementów, uwzględniając ich jakość, funkcje ekosystemowe oraz stopień zagrożenia degradacją lub zniszczeniem. Dodatkowo diagnoza powinna uwzględniać **perspektywę społeczną**, czyli potrzeby i preferencje mieszkańców, ich dostępność do terenów zielonych, oraz korzyści zdrowotne i społeczne płynące z obecności błękitno-zielonej infrastruktury. Inne funkcje BZI będzie pełnił w silnie zurbanizowanej miejskiej tkance Wildy, nieco inne na Zielonym Dębcu, a jeszcze inne na Główniej.

Diagnoza powinna wskazać również miejsca, w których istnieje największy potencjał do rozwoju BZI, zawierać **rekomendacje i identyfikacje** możliwych do wdrożenia rozwiązań oraz dać inspirację do zaangażowania mieszkańców w okoliczne inicjatywy. Na podstawie indywidualnie dopasowanych rozwiązań może być ona pierwszym krokiem do przemyślanego i zintegrowanego działania w praktyce.

Diagnoza błękitno-zielonej infrastruktury stanowi nie tylko cenny zasób w procesie planowania i zarządzania środowiskiem miejskim, ale również może pełnić istotną funkcję w pozyskiwaniu finansowania dla działań społecznych. Przede wszystkim, szeroko upubliczniona diagnoza stanowi solidną podstawę do uzasadnienia i powiązania potrzeb działań na rzecz środowiska przyrodniczego oraz **zrównoważonego rozwoju społeczności lokalnych**. Dzięki prezentacji wyników diagnozy szerszemu gronu odbiorców, w tym mieszkańcom, organizacjom pozarządowym oraz przedsiębiorstwom, możliwe jest zwiększenie świadomości na temat istoty i korzyści płynących z inwestycji w zielono-niebieską infrastrukturę.

dr Kamil Jawgiel

Zielone przestrzenie sąsiedzkie

Random Garden Cinema na Ziemi Wspólnej, fot. Ula Jocz

Mural w Otwartym Ogródku Nadolnik, fot. Ula Jocz

01. Chcemy ogród społeczny, czyli historia Ziemi Wspólnej

Ogród społeczny to część przestrzeni miejskiej kształtowana przez grupę mieszkanki i mieszkańców. Od klasycznych parków lub ogrodów odróżnia go jego niezwykle charakter — to ukryty między blokami kawałek bujnej roślinności, tworzony oddolnie przez ludzi o różnej wiedzy i kompetencjach. Najczęściej na jego terenie prowadzona jest uprawa roślin jadalnych. Odbywają się tam działania edukacyjne i ekologiczne, wydarzenia kulturalne oraz spotkania integrujące lokalną społeczność. W Poznaniu działa aż 12 ogrodów społecznych. Chcieliśmy, żeby Wilda również zyskała takie miejsce — otwarte i sąsiedzkie, nazwane na cześć swojej lokalizacji — „Ziemią wspólną”.

Ogrody tworzą ludzie

Do założenia ogrodu społecznego potrzebna jest grupa osób, która zaangażuje się w opiekę nad miejscem. Powinna ona charakteryzować się determinacją i wytrwałością w dążeniu do celu — w szczególności na pierwszym etapie działania. Kto może tworzyć takie grono? Warto rozejrzeć się wśród bliskich — przyjaciół i sąsiadów, a nawet zorganizować otwarte spotkanie dla mieszkańców, które pomoże w znalezieniu ludzi gotowych dołączyć do inicjatywy. W przypadku naszego ogrodu było to proste — w jego założenie włączyli się członkowie lokalnej organizacji pozarządowej Schron Kultury Europa oraz liderzy i liderki Pracowni Aktywności Lokalnej — osoby, które na Wildzie mieszkają, pracują lub są jej częstymi bywalcami. Mieliśmy okazję bliżej się poznać i współpracować ze sobą podczas zjazdów PAL. Naszym dodatkowym atutem była też

wiedza i kompetencje wyniesione z kursu, a także mnóstwo zaangażowania niezbędnego na start.

Kawałek ziemi

Z reguły pomysł na założenie ogrodu jest zainspirowany miejscem. W naszym przypadku najpierw pojawiła się idea, a dopiero później odpowiednia przestrzeń. Zebraliśmy listę propozycji na lokalizację ogrodu, następnie za pomocą Systemu Informacji Przestrzennej Miasta Poznania [<https://sipgeoportal.geopoz.poznan.pl>] sprawdziliśmy kto jest właścicielem poszczególnych działek. Na portalu można znaleźć informacje dotyczące ewidencji gruntów i budynków, uzbrojenia terenu czy planu zagospodarowania poszczególnych obszarów. Po wstępnej weryfikacji wybraliśmy się na spacer śladem ośmiu miejsc o potencjale na ogród społeczny. W każdym z nich dyskutowaliśmy o jego zasobach, wadach oraz możliwościach działania. Największą sympatię wzbudziła wyniesiona i nieogrodzona działka przy ulicy Wspólnej. Znajdowała się stosunkowo blisko siedziby Schronu Kultury Europa — co było istotne w kontekście przechowywania narzędzi ogrodniczych. Stawiła ona jednocześnie wiele wyzwań jak brak dostępu do energii elektrycznej i punktu poboru wody czy konieczność uzgodnienia warunków użytkowania terenu z jego zarządcą (Zarządem Zieleni Miejskiej w Poznaniu).

Adopcja grządek na Ziemi Wspólnej, fot. Maciej Nowaczyk

Pozwolenia, pozwolenia

Zabraliśmy się za zdobywanie niezbędnych pozwoleń. Skierowaliśmy do Zarządu Zieleni Miejskiej formalne pismo wraz ze wstępnym planem zagospodarowania terenu. Pomysł na przestrzeń konsultowaliśmy zarówno z mieszkańcami, jak i ekspertami w dziedzinie architektury terenów zielonych oraz błękitnej infrastruktury. Efektem tych konsultacji było wyznaczenie lokalizacji dla uprawy roślin, grządek jadalnych, kompostownika, zbiornika na deszczówkę, a także strefy rekreacji, w której znajdą się meble miejskie. Podczas rozmów na temat warunków użytkowania terenu naszym atutem była m.in. współpraca z organizacją pozarządową — to ona stała się stroną umowy na dzierżawę gruntu.

Szpadle w dłoń!

Ufff... umowa podpisana, a więc nareszcie ziemia jest „wspólna”. Przed nami prace terenowe i ziemne, poszukiwanie funduszy i promocja ogrodu wśród społeczności lokalnej. Liczymy, że nasze działania znajdą wielu zwolenników, którzy przyłączą się do współtworzenia ogrodu. Bierzymy jednocześnie pod uwagę, że wyraźna zmiana funkcji tej przestrzeni może spotkać się z krytyką i niezadowoleniem niektórych sąsiadów. Warto jednak robić swoje — zwłaszcza gdy chodzi o zazielenianie najbliższej okolicy.

Tomasz Szwałek

Nasze wskazówki

Pamiętaj, że prowadzenie ogrodu społecznego wiąże się z wydatkami finansowymi — być może będzie potrzebne zamówienie robót ogrodniczych, konsultacja z ekspertem, uprzątnięcie terenu lub zakupienie podniesionych grządek. Zadbaj o to by Wasza grupa nieformalna podjęta współpracę z podmiotem, który posiada osobowość prawną (np. lokalną organizacją pozarządową). W ten sposób zyskasz dodatkową możliwość finansowania działań ze środków publicznych lub prywatnych.

Tworzenie ogrodów społecznych — krok po kroku

01. Własność gruntu

Podstawową i najważniejszą sprawą, która determinuje dostęp do gruntu jest porozumienie z właścicielem nieruchomości — tworząc ogród społeczny każdorazowo należy posiadać jego pisemną lub ustną zgodę. To istotne, ponieważ tylko właściciel ma prawo decydować o wykorzystaniu i zagospodarowaniu danego obszaru. Początkowo problematyczne może być właściwe ustalenie właściciela — w pierwszej kolejności najlepiej poprosić okolicznych mieszkańców, szczególnie zrzeszonych w różnorodnych wspólnotach. Chcąc sprawdzić i potwierdzić tę informację z wyłączeniem danych osobowych można skorzystać z lokalnego lub krajowego geoportalu (geoportal.gov.pl). Jeżeli grunt należy do gminy, związków wyznaniowych, spółdzielni i wspólnot mieszkaniowych lub skarbu państwa znalezienie osoby decyzyjnej nie powinno być problemem. W przypadku gruntów prywatnych należy złożyć wniosek do właściwego urzędu gminy lub miasta o udostępnienie danych jednostkowych z rejestru mieszkańców oraz rejestru PESEL. Innym sposobem na uzyskanie informacji o właścicielu nieruchomości jest wystąpienie z wnioskiem o wydanie wypisu i wrysu z ewidencji gruntów budynków. Niezależnie kto jest właścicielem gruntu warto z nim dobrze żyć, w ramach dzierżawy zasadne jest zaproponowanie współpracy, barteru lub dorodnych plonów wyhodowanych w ogrodzie. Niejednokrotnie dofinansowanie działań na ogrodach społecznych może wymagać zgody właściciela gruntu.

02. Miejscowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego (MPZP)

MPZP jest to lokalny dokument określający przeznaczenie, warunki zagospodarowania i zabudowy terenu. Tylko 1/3 Polski pokryta jest Planami, więc istnieje spore prawdopodobieństwo, że Plan na waszym terenie może nie obowiązywać. Każdorazowo jednak należy potwierdzić te informacje, gdyż może on skrywać wiele ciekawych informacji i ograniczeń dla ogrodników. Przykładowo dla fragmentu jednej z potencjalnych lokalizacji ogrodu społecznego na Głównaiej, MPZP wskazywał, że teren jest pod ochroną archeologiczną i mogą na nim znajdować się artefakty pochodzące z okresu kultury łużyckiej. Tym samym na obszarze tym obowiązywało ograniczenie prac ziemnych do głębokości kilkunastu centymetrów.

03. Woda i prąd

Jeżeli potencjalne miejsce na ogród jest wolne od powyższych ograniczeń formalnych, istotne znaczenie może mieć komfortowy dostęp do zasobów. Najważniejszym z nich jest woda, bez niej ogród nie będzie mógł funkcjonować zarówno w kontekście nawadniania, jak i higieny. Najwygodniej, jeżeli na waszym terenie znajduje się przyłącze wodociągowe z podlicznikiem, wtedy cały system podlewania można zautomatyzować, wprowadzić nawadnianie kropelkowe lub po prostu użyć szlauchu.

Optymalnie, jeżeli wzbogacie system o wodę opadową — zazwyczaj jest ona preferowana przez większość roślin, a gromadząc deszczówkę zadbać też o środowisko. Rozejrzyjcie się dookoła, czy możecie zebrać wodę z okolicznych dachów, zobaczcie, gdzie skierowane są rynny i jak doprowadzić wodę na wasz teren. Być może na tym etapie warto pomyśleć już o lokalizacji potencjalnej altany lub skrytki na narzędzia, z dachu których można będzie gromadzić wodę. Deszczówka to też doskonała zabawa i czasami po deszczu jej nadmiar może gromadzić w najniższym miejscu ogrodu, warto zaaranżować takie miejsce z myślą o dzieciach.

Dostęp do energii elektrycznej jest równie kluczowy, bez niego też się nie obędzie. Jest to medium wykorzystywane szczególnie podczas wydarzeń kulturalnych organizowanych na ogrodzie (oświetlenie i nagłośnienie), a także jako wsparcie i automatyzacja pewnych prac ogrodowych. W razie potrzeby wyposażcie się w długie przedłużacze i odwdzięczcie się sąsiadom.

04. Inna infrastruktura

To, czego nie widać gołym okiem, może znajdować się pod ziemią. Zazwyczaj w miastach podziemna plątana kabli, przewodów i rurociągów jest dosyć gęsta. Z tego powodu należy uważać, by prowadzić prace ogrodowe ze świadomością i nie uszkodzić istniejących sieci. W tym celu ponownie warto skorzystać z lokalnego lub krajowego (geoportal.gov.pl) i zweryfikować przebieg sieci. Jeżeli dane te nie są udostępnione dla wybranego obszaru, wówczas warto udać się do lokalnego ośrodka Dokumentacji Geodezyjnej i Kartograficznej w celu uzyskania wyciągu mapy zasadniczej.

05. Grunt

Grunt to podstawa, od niego zależy rodzaj upraw jakie będziecie mogli hodować na ogrodzie. Różne rośliny mają różne wymagania glebowe. Analiza gruntu pozwala zidentyfikować skład gleby, jej pH, strukturę i składniki odżywcze. Dzięki temu projektanci ogrodu społecznego mogą dostosować roślinność do warunków glebowych, co przyczynia się do zdrowego wzrostu, rozwoju roślin i zwiększenia estetyki ogrodu. Analiza gruntu umożliwia zrozumienie retencji wody w glebie. Odpowiednie dostosowanie systemu nawadniania do właściwości glebowych pozwala uniknąć problemów z zalewaniem lub przesuszaniem roślin. To istotne dla utrzymania zdrowej i zrównoważonej roślinności. W większości przestrzeni zurbanizowanych grunty mają charakter nasypowy, gliniasty, zbity i nieprzepuszczalny. Warto jednak zbadać próbkę gruntu w celu doboru odpowiednich gatunków hodowlanych lub decyzji o budowie tzw. podwyższanych grządek.

06. Nasłonecznienie

Nasłonecznienie bezpośrednio wpływa na wzrost i zdrowie roślin. Odpowiednia ilość światła słonecznego jest niezbędna do fotosyntezy — procesu, dzięki któremu rośliny wytwarzają pokarm. Analiza nasłonecznienia pozwala zaplanować rozmieszczenie roślin w ogrodzie społecznym tak, aby każda z nich otrzymywała wystarczającą ilość światła do prawidłowego rozwoju. Odpowiednie nasłonecznienie ma istotny wpływ na komfort korzystania z ogrodu społecznego. Dostęp do naturalnego światła sprzyja atrakcyjności przestrzeni, zachęcając ludzi do spędzania czasu na świeżym powietrzu. Z drugiej strony latem cień daje wytchnienie, komfort i poczucie bezpieczeństwa pracującym w ogrodzie osobom. Z tego powodu analiza nasłonecznienia pozwala zoptymalizować

rozmieszczenie ławek, altan, czy innych elementów małej architektury, zapewniając odpowiednie warunki do relaksu i spotkań społecznych.

07. Istniejące gatunki roślin

Istniejące rośliny często są naturalną częścią lokalnego ekosystemu, stanowią element tzw. czwartej przyrody. Ich analiza pozwala na lepsze zrozumienie specyfiki terenu, rodzaju gleby i klimatu. Dzięki temu projektanci ogrodu społecznego mogą dostosować dobór nowych roślin do istniejącego środowiska, wspierając lokalne ekosystemy. Badanie obecnych roślin pozwala na ochronę i zachowanie naturalnej bioróżnorodności danego obszaru. Zamiast wprowadzać gatunki obce, które mogą zakłócać ekosystem, projektanci mogą skupić się na promocji i utrzymaniu istniejących gatunków roślin lokalnych. Analiza istniejących roślin pozwala na stworzenie harmonijnej kompozycji krajobrazu. Przemysłane połączenie nowych roślin z już istniejącymi może stworzyć atrakcyjną wizualnie przestrzeń, która jest jednocześnie przyjazna dla środowiska.

08. Otoczenie i sąsiedztwo

Otoczenie i sąsiedztwo ogrodu społecznego mają istotny wpływ na integrację społeczności lokalnej. Ogród stanowi przestrzeń, w której ludzie z różnych grup społecznych mogą spotykać się, współpracować i dzielić wspólne doświadczenia. Zwróćcie uwagę, jakie społeczności i przedsiębiorcy działają w okolicy i postarajcie się nawiązać współpracę wzmacniając relacje w społeczności. Florysta działający przy ogrodzie społecznym Ziemia Wspólna jest partnerem i inspiracją lokalnych działaczy ogrodników. Dostępność komunikacyjna i wolny dostęp do ogrodu sprzyjają integracji różnych grup społecznych. Lokalizacja ogrodu w centralnym miejscu osiedla, gdzie krzyżują się ścieżki mieszkańców będzie lepszym wyborem niż odosobniony ogród na obrzeżach.

09. Podział ogrodu społecznego na strefy

Podział ogrodu społecznego na strefy to ważny element planowania, który umożliwi różnorodne wykorzystanie przestrzeni, dostosowane do potrzeb społeczności. Podział na strefy ogrodu społecznego pozwala dostosować przestrzeń do różnorodnych potrzeb społeczności, wspierać różne aktywności i sprzyjać zrównoważonemu rozwojowi ogrodu jako miejsca wspólnotowego. Oto kilka podstawowych stref, które mogą być uwzględnione w ogrodzie społecznym:

a) **strefa rekreacyjna** — to miejsce zaprojektowane z myślą o relaksie i rekreacji. Może obejmować ławki, leżaki, strefy do gier planszowych, czy place zabaw dla dzieci. Strefa rekreacyjna jest miejscem sprzyjającym odpoczynkowi i integracji społecznej.

b) **strefa uprawy roślin** — to obszar, gdzie społeczność może wspólnie zaangażować się w uprawę warzyw, owoców czy ziół. Taka strefa sprzyja współpracy, naukę ekologii i rolnictwa, a także dostarcza świeże produkty społeczności.

c) **strefa edukacyjna** — przestrzeń ta jest przeznaczona do nauki i edukacji. Mogą tu znajdować się tablice informacyjne, interaktywne ekspozycje dotyczące przyrody, ekologii czy ekosystemów lokalnych. To miejsce, gdzie społeczność może zdobywać wiedzę i rozwijać świadomość ekologiczną.

d) **strefa społeczna** — Miejsce to ma na celu wspieranie interakcji społecznych i organizację wspólnotowych wydarzeń. W strefie społecznej mogą znaleźć się miejsca do organizowania pikników, imprez kulturalnych czy koncertów. Jest to centrum życia społecznego ogrodu.

10. Bezpieczeństwo

Bezpieczeństwo w ogrodzie społecznym jest kluczowym elementem, który wpływa na komfort korzystania z przestrzeni, a także na dobre samopoczucie i aktywność wielu osób. Społeczność ogrodu może być narażona przede wszystkim na kradzieże i akty wandalizmu, z którymi trzeba się liczyć zakładając ogród społeczny, dlatego dobrze mieć bezpieczny schowek na narzędzia. Tworzenie fizycznych barier poniekąd stoi w sprzeczności z ideą otwartych ogrodów społecznych, jednakże nawet prowizoryczne ogrodzenie stanowi pierwszą psychologiczną barierę dla potencjalnego wandalę. Ponadto zapewnienie odpowiedniego oświetlenia w ogrodzie społecznym, zwłaszcza w godzinach wieczornych, może działać jako czynnik odstraszający. Otoczenie zabudowań — jak w ogrodzie społecznym na Dębca — umożliwi także naturalny dozór społeczny sąsiadów, a społeczność, która jest zaangażowana i czujna, może lepiej reagować na potencjalne zagrożenia.

Zjazd II Miejska partyzantka ogrodnicza — warsztat, fot. Ula Docz

02. Mam ogród i co dalej?

Tworzeniu ogrodu społecznego zwykle towarzyszy duży entuzjazm. Jedno jest pewne — kiedyś w końcu nadejdzie kryzys. Jako Kolektyw Aktywne Miasto prowadzimy trzy zielone przestrzenie (każda z nich jest w nieco innym momencie rozwoju), staramy się również wymieniać doświadczeniami z innymi ogrodnikami i ogrodniczkami miejskimi. W ten sposób udało nam się zebrać katalog wyzwań, typowych dla większości ogrodów społecznych. Nie mamy dla Ciebie gotowej recepty, jak sobie z nimi poradzić. Być może jednak nasze wskazówki pomogą Ci przewidzieć pewne ryzyka.

Zamknięcie/otwarcie

Intuicja podpowiada, że ogród społeczny powinien być przestrzenią otwartą, dostępną dla wszystkich. Gdy wejście na jego teren jest zupełnie swobodne musisz jednak liczyć się ze śmieceniem, kradzieżami, dewastacją, zanieczyszczeniem odchodami... Nic tak nie podcina skrzydeł ogrodników i ogrodniczek, jak połamane bezmyślnie rośliny czy rozpoczynanie prac ogrodowych od zbierania nieczystości. Te trudne do uniknięcia zdarzenia mogą być silną przeszkodą w rozwoju miejsca. To co możesz zrobić, to systematycznie informować społeczność o charakterze przestrzeni, zachęcając jednocześnie do wspólnego dbania o nią.

Rozwiązaniem, na które decydują się niektóre ogrody społeczne jest wygradzenie i zamknięcie terenu. Wówczas klucz do furtki otrzymuje grono osób zaangażowanych w prace ogrodowe. W Ogrodzie Sąsiedzkim na Dębcu kluczyk umieściliśmy w skrzynce zamykanej na kod. Obok znajduje

się numer telefonu do opiekunki ogrodu. W ten sposób każdy kto chce skorzystać z przestrzeni może wejść do niej w dowolnym momencie.

Zaangażowanie

Wizja przydomowego, współdzielonego z sąsiadami ogródka bywa kusząca. Spójrzmy jednak prawdzie w oczy — to mnóstwo ciężkiej, fizycznej pracy, szczególnie podczas pierwszych sezonów ogrodowych. Latem zamiast jechać nad jezioro, ktoś musi doglądać usychających roślin, a późną jesienią, kiedy na zewnątrz bywa nieprzyjemnie, zabezpieczać je przed mrozem. Z czasem część osób w grupie ogrodniczej straci motywację, wykruszy się lub będzie wolą decydować o rozwoju przestrzeni zamiast pielęgnować jej zasoby. Rozwiązaniem tego problemu jest zebranie dużej i odpowiedzialnej grupy społeczników i społeczniczek, którzy podzielą pracę między sobą, tak, by nie stała się ona dla nikogo zbyt obciążająca. Jest to jedno z większych wyzwań w prowadzeniu ogrodu społecznego — trudne do osiągnięcia, zwłaszcza w pierwszym roku funkcjonowania.

Przeznaczenie przestrzeni

Być może wielu ludzi z Twojego otoczenia nie będzie rozumiało czym właściwie jest ogród sąsiedzki. Przygotuj się na to, że zetkniesz się z różnymi potrzebami. Osoby mieszkające w okolicy będą oczekiwały wypielęgnowanego trawnika, myląc społeczne ogrodnictwo z pracą firmy dbającej o miejską zielen. Zapewne któremuś z sąsiadów będzie przeszkadzać hałas pikniku lub wygląd kompostownika. W gronie ogrodników również mogą pojawić się konflikty związane z różnymi wizjami tej przestrzeni — np. osobom oddanym pielęgnacji roślin, mogą przeszkadzać dzieci biegające między rabatami i ich porzucane zabawki. W tym wypadku kluczowe jest wspólne ustalenie zasad działania ogrodu oraz konsekwentne ich komunikowanie. Bądź gotowy na to, że potrzeby lokalnej społeczności oraz ogrodników będą się zmieniać. Całkiem możliwe, że czeka Cię ciągła praca nad poszukiwaniem rozwiązań i godzeniem interesów różnych grup. Jej efekty bywają jednak bardzo satysfakcjonujące!

Maria Ratajczak

Nasze wskazówki

Dobrze, gdy grupa ogrodników społecznych ma swojego lidera lub liderkę. Taka osoba nie pojawi się jednak od razu. Zadbaj o obecność zewnętrznego animatora grupy. W Ogrodzie Sąsiedzkim na Dębcu w ramach projektu wspierającego społeczność lokalną zatrudniamy opiekunkę ogrodu, która wykonuje bieżące prace, otwiera ogród dla przechodniów, koordynuje pracę społecznych ogrodników oraz zachęca do wspólnego wykonywania zadań.

Mood for Wood na Ziemi Wspólnej, fot. Łukasz Gajdek

Otwarty Ogród Nadolnik, fot. Ula Jocz

03. W ogrodzie rosną kompetencje

Jak myślisz, co społeczni ogrodnicy i ogrodniczki robią po zakończeniu sezonu? Wydawałoby się, że skoro rośliny zapadły w sen zimowy, nie ma zbyt wiele do roboty. Tymczasem Kołorking Ogrodniczy zrzeszony przy Otwartym Ogrórze Nadolnik spotyka się regularnie. Czas od listopada do lutego to dla nas kluczowy moment — podsumowujemy wówczas miniony sezon i na bazie naszych wniosków, planujemy działania na kolejny rok.

Ewaluacja — czas start!

Pierwsze spotkanie poświęcamy na ewaluację. Rozmawiamy o tym co się nam udało i z czego jesteśmy dumni — to bardzo ważne, aby w tej części wybrzmiały osobiste motywacje osób zaangażowanych w tworzenie miejsca. Kiedy już wiemy dlaczego chcemy działać dalej, możemy przejść do dyskusji na temat problemów i wyzwań w ogrodzie. Przyglądamy się temu co było w ubiegłym sezonie trudnością, co chcielibyśmy w przyszłości poprawić, rozmawiamy o brakujących zasobach i wspólnych potrzebach. Całe spotkanie pracujemy za pomocą karteczek post-it: każdą wypowiedź zapisujemy osobno, następnie grupujemy je tematycznie. Na końcu postępując się metodą trzech kropek¹ demokratycznie wybieramy najważniejsze wnioski i na ich podstawie formułujemy cele na kolejny rok.

¹ trzy kropki — to prosta demokratyczna metoda podejmowania decyzji. Stosuje się ją podczas sesji z użyciem karteczek post-it. Każda osoba otrzymuje flamaster i stawia trzy kropki. Oddaje w ten sposób głos na pomysł lub kilka pomysłów, które uważa za najbardziej wartościowe. W ten sposób kolektywnie dokonujemy wyboru najważniejszych pomysłów dla grupy.

Cele na 2024 rok:

- pozyskanie nowych członków Kołorkingu Ogrodniczego
- postawienie szopy na narzędzia
- wypracowanie zasad współpracy

Kontraktujemy się

Skoro mamy już ustalone cele, to pora zacząć je realizować. Ubiegły sezon podsumowaliśmy stworzeniem zewnętrznego regulaminu skierowanego do osób odwiedzających ogród. Tym razem skupiamy się na wypracowaniu zasad współpracy wewnątrz kołorkingowej grupy. Na tapet bierzemy relacje z opiekunką ogrodu — rozmawiamy o charakterze tej funkcji, o wzajemnych oczekiwaniach, negocjujemy m.in. częstotliwość spotkań i sposób komunikacji.

Opiekun ogrodu:

- wzmacnia kompetencje liderów
- pomaga w pozyskiwaniu środków
- dba o komunikację ponadlokalną
- doradza w decyzjach strategicznych

Kolejny ważny punkt to sposób podejmowania decyzji. Wyłaniamy tzw. „starszyznę ogrodu”, czyli osoby, które przepracowały w nim co najmniej jeden sezon. To one rozstrzygną czy dobrym pomysłem jest wygrodzenie części jadalnej oraz w jaki sposób zagospodarować nowy kawałek terenu. W podejmowaniu decyzji strategicznych i rozwojowych nowi członkowie pełnią funkcję doradcą. Ale spokojnie, każda osoba należąca do Kołorkingu ma wpływ na przestrzeń ogrodu. Można tu zrealizować najbardziej odważny pomysł — wystarczy dać znać innym o swoich planach i skonsultować miejsce nasadzeń. Ostatni punkt spotkania to podział odpowiedzialności. Od tej pory każda osoba w Kołorkingu Ogrodniczym będzie miała przypisaną konkretną rolę. W wyniku spotkania powstaje dokument — zbiór przyjętych zasad, do którego możemy odnosić się w sytuacjach spornych.

Podział odpowiedzialności:

- Łukasz** — kontakt z właścicielem gruntu
- Marta** — kontakt z opiekunem ogrodu, komunikacja zewnętrzna
- Aśka** — zaangażowanie w partnerstwo lokalne
- Maja** — planowania przestrzeni
- Krystian** — zakupy
- Tomek** — wdrażanie nowych osób
- Krzysztof** — harmonogram pracy, zwoływanie spotkań

Przedwiośnie, czyli planujemy sezon

Nareszcie możemy przejść do zaplanowania działań na nowy rok. Zaczynamy oczywiście od burzy mózgów. Zapisujemy wszystkie pomysły, nawet te, które wydają się niemożliwe do zrealizowania. Ze stworzonej bazy wybierzemy później takie, które przyczynią się do osiągnięcia naszych celów.

Plany ogrodowe 2024:

- kolacje sąsiedzkie
- tor do bule
- stragan z warzywami na Dniach Sąsiada
- warsztaty ogrodowe „dla zielonych” (poziom podstawowy)

Pomysły dotyczące zagospodarowania przestrzeni staramy się umieścić na mapie ogrodu (będziemy musieli skonsultować ich umieszczenie z zarządcą terenu), te które dotyczą organizacji wydarzeń, wpisujemy w harmonogram roczny. Na koniec rozmawiamy o tym w jaki sposób moglibyśmy promować działania ogrodu — tak by przyciągnąć do Kołorkingu nowe osoby. Nareszcie jesteśmy gotowi by zacząć nowy sezon!

Pomysły na promocję OON:

- ogotyp ogrodu
- sitodruki na koszulki i torby
- dzień otwarty OON

Zuzanna Głowacka

Nasze wskazówki

Wspólna ewaluacja działań, wyznaczenie rocznych celów, a także zaplanowanie wydarzeń odbywających się w ogrodzie, ma bezpośrednie przełożenie na zaangażowanie i wzrost motywacji w grupie ogrodniczej. Ten typ pracy wymaga jednak obecności osoby moderującej spotkanie. Staraj się zadawać jak najwięcej pytań otwartych, aktywizuj uczestników — proś o zapisywanie pomysłów na karteczkach i wypowiedzianie pomysłów na głos. Pamiętaj, że każdy z nich jest ważny i inspirujący.

Mood for Wood na Ziemi Wspólnej, fot. Dawid Majewski

04. Projektowanie przestrzeni wspólnych

Inwestycje w przestrzeń publiczną zazwyczaj nie budzą społecznego zaufania. Często odznaczają się one niską jakością projektową i wykonawczą. Ich głównym założeniem bywa zabetonowanie nawierzchni lub ustawienie kilometrów barierek w kolorach ostrzegawczych. Prowadzi to do niechęci dla zmian, a zwłaszcza tych finansowanych z pieniędzy publicznych.

Podczas projektowania dla ogrodu społecznego na Ziemi Wspólnej zadbaliśmy o to, by włączyć w ten proces możliwie jak najszerszą grupę interesariuszy. Pracę rozpoczęliśmy od konsultacji sąsiedzkich, które miały na celu określenie potrzeb lokalnej społeczności. Przy tej okazji informowaliśmy również o zarysie i finansowaniu przyszłych działań. Kolejnym krokiem było zorganizowanie cyklu prelekcji na temat szeroko pojętego projektowania przestrzeni sąsiedzkich. Aspekt edukacyjny był dla nas niezwykle istotny — uwspólnienie wiedzy przełożyło się na efektywniejsze działanie podczas późniejszych warsztatów. Spotkanie poświęcone projektowaniu odbyło się na Ziemi Wspólnej, co dało możliwość szybkiej weryfikacji założeń. Wszystkie pomysły analizowaliśmy pod kątem ich wykonalności w danym czasie i przy określonym budżecie (ważne jest, aby osoba prowadząca warsztaty miała doświadczenie w budowaniu podobnych obiektów). Ustaliliśmy, że odpowiedzią na potrzeby społeczności ogrodu będzie seria mebli miejskich do siedzenia i leżenia, a także stół do wspólnej pracy. Po wstępnym obliczeniu kosztów wypracowaliśmy projekt jednego obiektu o zróżnicowanym zastosowaniu. Następnie zbudowaliśmy go wspólnymi siłami!

„Oktagon” to obiekt na planie ośmiokąta. Jego forma wynika z niejednoznacznej funkcji. Używając mebel możemy przyjąć klasyczną pozycję siedzącą, półstojącą, a dzięki ukośnym platformom — także półleżącą. Dodatkowo kształt obiektu umożliwia wystawienie się na słońce o każdej porze dnia. Wszystkie moduły konstrukcji skierowane są ku środkowi mebla wymuszając na użytkownikach siedzenie naprzeciw siebie, co zachęca do inicjowania relacji. Oktagon nawiązuje również do zastanych elementów przestrzeni — jest rozcięty na osi starych schodów obecnych na terenie działki. Brak ścisłej instrukcji użytkowania umożliwia wiele innych interakcji z obiektem, a co najważniejsze, budzi ciekawość.

Łukasz Spychaj

Nasze wskazówki

Wszystkie meble i obiekty umieszczane w przestrzeni publicznej muszą posiadać atesty i certyfikaty, których zdobycie wiąże się z kosztami często przekraczającymi ich realną wartość. Można zastosować jednak jedno z dwóch rozwiązań: określić budowany obiekt jako instalację artystyczną związaną z zaplanowanymi wydarzeniami kulturalnymi lub jako tymczasowy. To drugie rozwiązanie zastosowaliśmy na Ziemi Wspólnej. Ponieważ tymczasowość w polskim prawie narzuca konieczność braku stałego powiązania z gruntem, oktagon posadowiony został na bloczkach fundamentowych ułożonych na podsypce betonowej — bez ingerencji w nawierzchnię.

Mood for Wood na Ziemi Wspólnej, fot. Dawid Majewski

Praktyka czyni mistrza

Brama do Otwartego Ogrodu Nadolnik, fot. Ula Jocz

01. Oddolne działania

Praktyka to najistotniejszy element procesu uczenia się. Dlatego w programie Pracowni Aktywności Lokalnej znalazło się miejsce na realizację pomysłów jej uczestników i uczestniczek. W ramach PAL zrealizowaliśmy ponad 12 ekologicznych pomysłów odpowiadających m.in. na potrzeby sąsiedzkich wspólnot lub problemy zmapowane w zielono-błękitnych diagnozach. Ich autorzy i autorki mogli liczyć na konsultacje ekspertów na wszystkich etapach pracy nad projektem. Poznajcie ich działania!

Błotny piknik — zielona inicjatywa, fot. Joanna Zacharczuk

Błotny piknik w Ogrodzie Sąsiedzkiem

POZIOM TRUDNOŚCI

AUTORZY I AUTORKI

Daria Panek-Płókarz (w internecie znana jako Poznańska Spacerówka)

REALIZACJA

około 3 godziny

CZAS

Przygotowanie: około 3 tygodnie (uwzględnia: czas na opracowanie scenariusza wydarzenia, przygotowanie i dystrybucję materiałów promocyjnych, zakup materiałów i poczęstunku, przygotowanie przestrzeni na piknik)

LICZBA

ZAANGAŻOWANYCH OSÓB

5

LICZBA UCZESTNIKÓW

około 40

CO JEST POTRZEBNE

zielona przestrzeń z miejscem do produkcji błota, źródło wody, naczynia, balie, garnki i inne przedmioty, które mogą posłużyć do zabawy, mydło (bezpieczne dla środowiska), miski do mycia, opcjonalnie do malowania wodą i błotem: białe prześcieradła, sznurek do mocowania, butelki z rozpylaczem, farby rozpuszczalne w wodzie.

POMYSŁ

29 czerwca obchodzimy Dzień Błota! My świętowaliśmy tę okazję, organizując w przestrzeni dębieckiego Ogrodu Sąsiedzkiego Błotny piknik. Zależało nam na tym, żeby stworzyć okazję do nieskrępowanej zabawy w błocie dla dzieci i dorosłych. Okazało się, że nie tylko dla nas pomysł wytaplania się w błotnym jacuzzi od stóp do głów wydał się niezwykle pociągający! Przygotowaliśmy także artystyczną zabawę z malowaniem spryskiwaczami. Ważnym elementem wydarzenia był również poczęstunek. Do ogrodu przybyło wiele osób — przede wszystkim rodziny z dziećmi. Dzięki temu poszerzyło się grono odbiorców naszej zielonej przestrzeni wspólnej. Była zabawa, rozmowy, okazja do poznania się i wspólnego obgadania pomysłów na działania w ogrodzie. Spotkanie okazało się dużym sukcesem frekwencyjnym, m.in. dzięki akcji promocyjnej osób zaangażowanych w tworzenie Ogrodu Sąsiedzkiego. Równie

ważny dla społeczności sąsiedzkiej oraz mieszkańców i mieszkank miasta okazał się aspekt integracyjny wydarzenia.

JAK TO ZROBIĆ

Przepis jest prosty: dziurę w ziemi zalej wodą. Możecie użyć do tego zgromadzonej deszczówki. Świetnie jako element zabawy sprawdzi się kuchnia błotna. Przygotujcie miejsce z czystą wodą do mycia — na pewno przyda się bieżąca woda np. z węża, jeśli możecie taką zapewnić. Poproście uczestników o przyniesienie ubrań na zmianę i własnych ręczników. My dodatkowo zawiesiliśmy białe prześcieradła, a w butelkach z rozpylaczami rozwodniiliśmy farbę. Dzieciaki malowały, przyskając farbą, rozmazując rękami, dodając błotne wzory.

DLA KOGO

rodziny z dziećmi

Z KIM WSPÓŁPRACOWAĆ

zaangażowani opiekunowie i rodzice, grupy animacyjne i edukacyjne, przedszkola i szkoły (szczególnie te leśne)

DODATKOWE WSKAZÓWKI

Nie bójcie się pobrudzić!

Komentarz Darii

„Cieszę się, że dzięki wsparciu Kolektywu udało nam się zorganizować *dzikie* bezpłatne wydarzenie dla rodzin w Poznaniu. Piknik błotny przyciągnął wiele osób, część z nich była w Ogrodzie Sąsiedzkim na Dębcu po raz pierwszy. Mam nadzieję, że uda nam się zrealizować podobne inicjatywy w przyszłości — widać, że są potrzebne!”

W poszukiwaniu poznajskich Entów

POZIOM TRUDNOŚCI

AUTORZY I AUTORKI

Bartosz Kolenda, Dariusz Zych,
Zuzanna Dąbrowska

REALIZACJA

około 3 godziny

CZAS

rygotowanie: opracowanie gry terenowej i instrukcji zgłaszania drzew pomnikowych, w tym opracowanie merytoryczne i graficzne materiałów do druku i publikacji w internecie, opracowanie trasy spaceru, promocja wydarzenia: 2 miesiące

LICZBA

ZAANGAŻOWANYCH OSÓB

5

LICZBA UCZESTNIKÓW

20

CO JEST POTRZEBNE

wydrukowane gry terenowe i instrukcję zgłaszania drzew pomnikowych, miary do mierzenia drzew (najlepiej takie do 5 m)

POMYSŁ

Są miejsca, gdzie granica między światem ludzi i światem magii jest tak cienka, że obie te rzeczywistości przenikają się niepostrzeżenie. Strażnikami tych miejsc od zawsze byli Entowie — starożytne drzewa, które potrafiły nie tylko rosnąć w ciszy, ale także myśleć i mówić. Ich liście były stronicami starożytnych kronik, a korzenie sięgały głęboko w historię świata. Dla nas stare drzewa są jak Entowie, strzegący równowagi na naszej planecie, ale też w naszym mieście. Jednym ze sposobów zatroszczenia się o piękne, stare drzewa w naszym sąsiedztwie jest zgłoszenie ich jako pomników przyrody. By zachęcić do tego mieszkańców, zrealizowaliśmy trzy działania: opracowaliśmy grę terenową, polegającą na poszukiwaniu wyjątkowych drzew w wybranej okolicy, przygotowaliśmy instrukcję odnajdywania i zgłaszania drzew o odpowiednich wymiarach do objęcia ich ochroną pomnikową, a także zaprosiliśmy na spacer po Wildzie tropem drzew, które mają odpowiednie wymiary i mogłyby zostać pomnikami przyrody.

JAK TO ZROBIĆ

Przede wszystkim rozejrzyjcie się uważnie po waszej okolicy i wypatrujcie wyjątkowych drzew. W naszych materiałach znajdziecie instrukcję zgłaszania drzew pomnikowych. Jest tam tabela, określająca wymiary pomnika przyrody dla konkretnych gatunków. W ten sposób możecie sprawdzić, czy dane drzewo rzeczywiście może stać się pomnikiem. Jeśli chcecie zorganizować spacer tropem tych roślin, połączcie ciekawe okazy w jedną trasę. Podczas wydarzenia warto przekazać ciekawostki dotyczące drzew, opowiedzieć o zieleni w mieście i zachęcić uczestników do samodzielnego poszukiwania okazów, które mogą stać się pomnikami (rozdajcie im miary, aby podczas spaceru mogli poćwiczyć mierzenie drzew i sprawdzanie ich wymiarów w tabeli). Jeśli nie jesteście z Poznania, uzupełnijcie naszą instrukcję o właściwy adres dostarczania wniosków o objęcie ochroną. Lubicie gry terenowe? Śmiało grajcie w naszą lub przygotujcie własną, dostosowaną do waszego terenu. Pamiętajcie, by w waszej grze zachęcić do zgłaszania innych drzew — nie tylko tych uwzględnionych na mapie.

DLA KOGO

dla wszystkich

Z KIM WSPÓŁPRACOWAĆ

przyrodnicy, ekspertki z zakresu zieleni miejskiej, dendrologi i dendrołóżki

DODATKOWE WSKAZÓWKI

Dostosujcie trasę spaceru i gry terenowej do możliwości osób uczestniczących. Jeśli występują na nich jakieś istotne bariery, które mogą być przeszkodą dla osób mających trudności z poruszaniem, to koniecznie o tym poinformujcie.

ŹRÓDŁA I INSPIRACJE

materiały stworzone do projektu można pobrać tutaj:
<https://www.kolektywaktywnemiasto.pl/pracownia-aktywnosci-lokalnej/>

Komentarz Bartka

„Inicjatywa buduje więź z najbliższą okolicą i poczucie sprawczości mieszkańców. Szukając drzew poznaje się zakamarki, których inaczej nie byłoby okazji odwiedzić, a składanie wniosków o ochronę daje ogromną satysfakcję, że dzięki nam wartościowe drzewa pozostaną dla przyszłych pokoleń. Najtrudniejsze podczas realizacji naszych działań było uświadomienie poznaniakom, jak proste jest złożenie wniosku.

W poszukiwaniu poznańskich Entów — zielona inicjatywa, fot. Julia Spychata

Dżem session — zielona inicjatywa, fot. Schron Kultury Europa

Dżem session

POZIOM TRUDNOŚCI

AUTORZY I AUTORKI

Kuba Urbaniak, Anna Wrońska, Dariusz Zych,
Zuzanna Dąbrowska, Jakub Kwiatkowski

REALIZACJA

około 3 godziny

CZAS

rygotowanie: zebranie owoców, zakup
dodatkowych składników i opakowań do
konfitur (nie jednorazowych!), przyrządzenie
dżemów: 2-3 dni

LICZBA

ZAANGAŻOWANYCH OSÓB

5

LICZBA UCZESTNIKÓW

30

CO JEST POTRZEBNE

wydrukowane gry terenowe i instrukcję zgłaszania drzew pomnikowych,
miary do mierzenia drzew (najlepiej takie do 5 m)

POMYSŁ

Dżem dobry! W Unii Europejskiej w ciągu roku wyrzucanych jest 88 mln ton żywności wartej 143 mld euro. Oprócz strat finansowych, zmarnowana żywność odpowiada za 6 proc. emisji gazów cieplarnianych w krajach UE. Niemal połowa (49 proc.) Polaków przyznaje, że zdarza się im wyrzucać chleb. Na drugim miejscu są owoce, które marnuje 46 proc. z nas. To, podobnie jak w przypadku warzyw, które wyrzuca 37 proc. Polaków. Czas pokazać, że żywność można ratować! Ruszamy na pomoc mirabelkom, wiśniom i innym owocom, które gniją w miejskiej przestrzeni lub na ROD-ach. Najpierw zbieramy owoce, a potem przygotowujemy z nich słodkie i słone zaprawy — dżemy i chutney. Na koniec zorganizujemy pyszną ucztę z muzyką na żywo na dżemowym pikniku.

JAK TO ZROBIĆ

Ustalcie, gdzie w Waszej okolicy znajdują się drzewa owocowe, z których nikt nie zbiera plonów albo zwróćcie się do działkowców na pobliskich

Rodzinnych Ogrodach Działkowych z zapytaniem czy nie mają ochoty oddać Wam owoców, które wyrzuciliby na kompost. Następnie poszukajcie ciekawych lub sprawdzonych przepisów na dżemy, konfitury, chutney czy inne słone lub słodkie przetwory z owoców. Przepisy możecie znaleźć w internecie, poprosić o nie swoich bliskich lub przyjaciół, a nawet zaangażować lokalnych seniorów, aby podzielili się swoimi tradycyjnymi przepisami. Przygotujcie zaplecze kuchenne, w którym będziecie przyrządzać i wekować przetwory. Warto poszukać też artystów, którzy umilą muzyką Wasze wydarzenie. W zależności od charakteru miejsca, wykonywana muzyka może być różna. W naszym ogrodzie społecznym sprawdził się jazz. Nie zapomnijcie o promocji wydarzenia w Internecie czy w formie plakatów w najbliższej okolicy. Na koniec cieszcie się dżemową ucztą, tańczcie i rozmawiajcie. Nic tak nie łączy ludzi jak muzyka oraz dobre jedzenie!

DLA KOGO

dla wszystkich

Z KIM WSPÓŁPRACOWAĆ

działkowcy, seniorzy, muzycy

DODATKOWE WSKAZÓWKI

Jeśli wydarzenie planujecie w plenerze, sprawdźcie 2-3 dni wcześniej prognozowaną pogodę. Warto również wcześniej przygotować konfitury i ich spróbować (aby wszystkim smakowało!)

Komentarz Kubu

Frekwencja w wydarzeniu przekroczyła moje oczekiwania. Improwizowany jazz zaczął przyciągać ludzi z różnych kierunków. Poczęstunek, który przygotowaliśmy wzbudzał ciekawość, ludzie pytali co zawierają nasze dżemy i z miłą chęcią brali słodkości do domu. Całość dopełnił nowy mebel w naszym ogrodzie, na którym wspólnie mogliśmy usiąść i słuchać koncertu. Całe wydarzenie miało bardzo przyjemną i relaksującą atmosferę.

Zmieniajmy świat wkoło!

Wierzmy, że zmiana w najbliższym sąsiedztwie to pierwszy krok, który musimy zrobić, żeby osiągnąć zmianę w szerokiej, globalnej perspektywie. **Zielone inicjatywy** dają możliwość wzięcia sprawy we własne ręce oraz przetestowania zdobytej wiedzy w praktyce. To dzięki nim mamy rzeczywisty wpływ na kształtowanie przestrzeni publicznej, rozwiązywanie zdiagnozowanych problemów czy wciągnięcie do działania kolejnych osób zamieszkujących okolicę.

Zjazd IV — Budżet obywatelski — warsztat, fot. Szymon Kavka

balkoNowe — zielona inicjatywa, fot. Schron Kultury Europa

02. O budżetach obywatelskich i prawie-obywatelskich

Podczas jednego ze zjazdów Pracowni Aktywności Lokalnej poznaliśmy narzędzia partycypacji społecznej. Rozmawialiśmy wówczas o możliwych formach działania na rzecz zieleni w mieście — w tym m.in. o budżecie obywatelskim.

Ten rodzaj konsultacji społecznych z mieszkańcami i mieszkankami w sprawie części wydatków z poznańskiego budżetu miasta realizowany jest od 2013 roku. Poznański Budżet Obywatelski składa się z dwóch zasadniczych etapów. Pierwszym jest zbieranie propozycji projektów zgłoszonych przez poznaniaki i poznaniaków. Drugi polega na wyborze najlepszych projektów spośród przedstawionych propozycji w drodze głosowania. Nadrzędnym celem budżetu obywatelskiego jest **zwiększenie aktywności mieszkańców oraz budowanie poczucia współodpowiedzialności za lokalne wspólnoty.**

Poznański Budżet Obywatelski na przestrzeni lat ulegał pewnym modyfikacjom. W 2023 roku wśród głównych zmian należałoby wskazać:

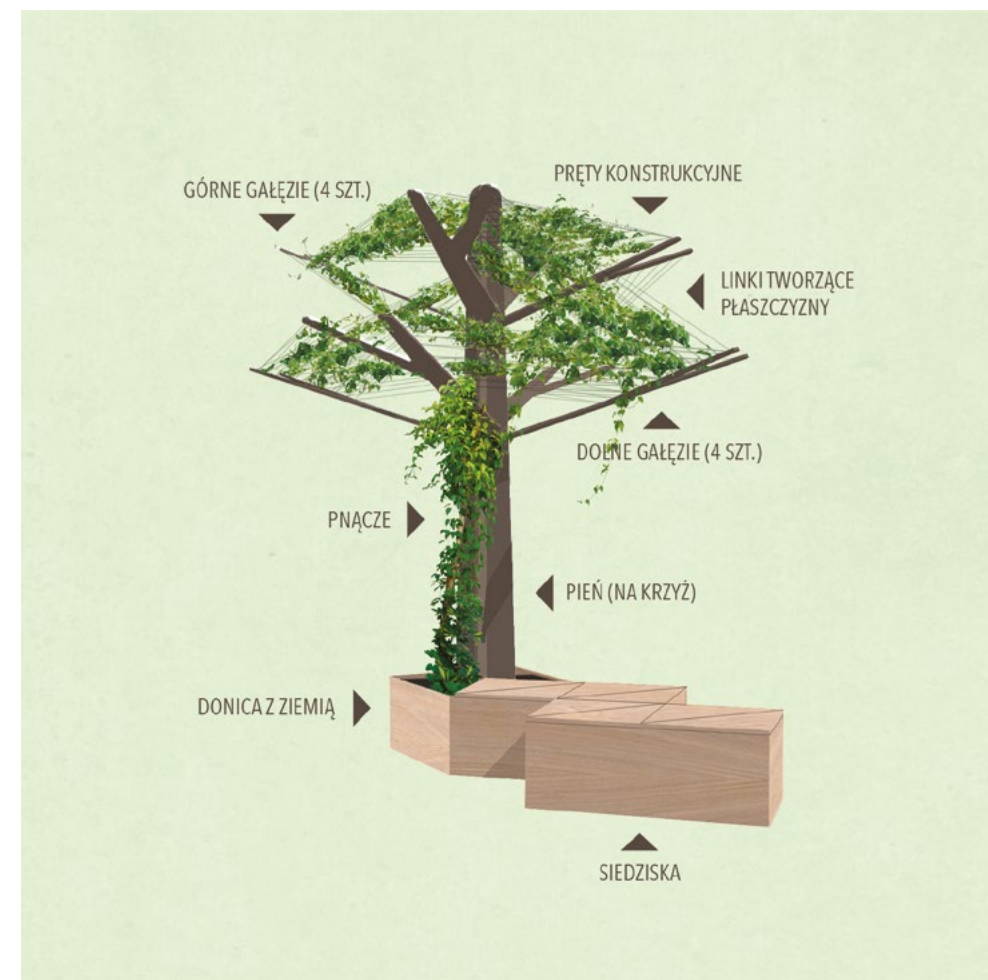
- zwiększenie łącznej puli środków przeznaczonych na PBO,
- nowa klasyfikacja projektów i nowy podział środków na pomysły: rejonowe małe i duże, ogólnomiejskie małe i duże oraz tzw. zielony budżet,
- liczbę możliwych do oddania głosów przez każdego mieszkańca i mieszkankę Poznania.

Tutaj pojawia się pierwsza rada. Warto przed zgłoszeniem pomysłu do budżetu obywatelskiego zapoznać się z jego dotychczasową historią. **Przeczytaj ostatnie 2 lub 3 regulaminy, raporty ewaluacyjne, a także zapoznaj się z wynikami głosowań poprzednich edycji budżetu obywatelskiego.** Dzięki temu łatwiej oszacujesz kierunki zmian wprowadzanych w kolejnych latach i to, czego możesz się spodziewać w kolejnej edycji budżetu obywatelskiego. Jednocześnie będziesz miał obraz tego, jakie projekty dotychczas wygrywały, na co mieszkańcy najchętniej głosują i ile trzeba zdobyć głosów, aby realnie myśleć o zwycięstwie.

Po zapoznaniu uczestników i uczestniczek Pracowni Aktywności Lokalnej z Poznańskim Budżetem Obywatelskim postanowiliśmy **stworzyć zespół roboczy ds. PBO.** Jego zadaniem było wspólne opracowanie projektu, który:

- wpisywałby się w zielono-błękitne rozwiązania zgodnie z nabytą wiedzą podczas zjazdów Pracowni oraz
- odpowiadałby na zdiagnozowane problemy miasta, ze szczególnym uwzględnieniem Głównej, Wildy i Dębca.

Dzięki wcześniejszym warsztatom i konsultacjom realizowanym podczas zjazdów Pracowni, uczestnikom i uczestniczkom łatwiej było podjąć decyzję, jakiego tematu powinien dotyczyć pomysł. W przypadku naszej grupy, wspólnie zdecydowaliśmy, że zgłaszany wniosek obejmować będzie stworzenie **instalacji zacieniających** w wybranych częściach miasta. Projekt miał być formą zwrócenia uwagi na problem wysokiego nasłonecznienia oraz zjawiska miejskich wysp ciepła. Instalacje miały powstać w takich lokalizacjach, w których niemożliwe jest posadzenie drzew ze względu na podziemną infrastrukturę. Niezwykle ważna na tym etapie była **cykliczna praca, cotygodniowe spotkania, utworzenie wspólnego czatu do bieżącej dyskusji i wymiany spostrzeżeń.** Warto, aby w zespole roboczym znalazły się jedna, dwie lub trzy osoby, które będą pełnić rolę liderów i podtrzymywać energię grupy oraz przypominać o konieczności wykonania pewnych zadań lub podjęcia decyzji w określonym czasie. Dzięki temu po okresie około 3 tygodni mieliśmy gotową wizualizację instalacji oraz napisany wniosek do Poznańskiego Budżetu Obywatelskiego.

Prototyp instalacji zacieniającej. Projekt: Daryna Bovtoniuk — uczestniczka Pracowni Aktywności Lokalnej.

Po miesiącu otrzymaliśmy wiadomość od zespołu ds. opiniowania Poznańskiego Budżetu Obywatelskiego (złożonego z przedstawicieli Urzędu Miasta Poznania oraz pozostałych jednostek miejskich) o wydaniu negatywnej opinii. Obejmowała ona zastrzeżenia dotyczące wyboru lokalizacji oraz wysokich kosztów utrzymania proponowanych rozwiązań w kolejnych latach. Ponownie nasz zespół roboczy ds. PBO musiał odbyć wewnętrzne spotkania, przygotować odwołanie od decyzji, zastanowić się nad kontrargumentami i uczestniczyć w dwóch spotkaniach odwoławczych z urzędnikami i urzędniczkami. Cały czas wykazywaliśmy gotowość i chęć do zmiany lokalizacji instalacji zacieniających, a także dowiedliśmy, że koszty utrzymania ze strony podmiotu opiniującego zostały przeszacowane. Pomimo tego, opinia negatywna została utrzymana i wniosek nie mógł wziąć udziału w głosowaniu.

Komentarz Zuzanny

„Bardzo podobały mi się warsztaty kreatywne. PBO było świetnym powodem do wspólnego wymyślenia konkretnego projektu i wykorzystania do tego całej wiedzy jaką zdobywaliśmy na spotkaniach pracowni. Późniejsze prace nad opracowywaniem projektu w mniejszej grupie też mi się bardzo podobały. Doprowadziły do powstania dobrej i dopracowanej koncepcji, którą wszyscy *poculi*. Niestety formuła samego zgłaszania do PBO wymaga mocnego dostosowywania projektu pod ogólnikowe wytyczne, które trudno przełożyć na bardziej kreatywne koncepcje. Poczułam, jakbyśmy wykonali niesamowite akrobacje, a na koniec i tak zderzyli się z urzędniczym murem. Osobiście nie składałabym już kolejnego wniosku do PBO. Będę oczywiście głosować w budżecie na inne projekty.”

Warto zaznaczyć, że spośród wszystkich 190 złożonych projektów, 48 projektów otrzymało negatywną rekomendację jednostek merytorycznych. 20 wnioskodawców złożyło od niej odwołanie, a w wyniku spotkań odwoławczych zmieniono tylko 3 decyzje na pozytywne. Zastanawiające jest to, czy autorzy wniosków, które zostały odrzucone zdecydują się w przyszłości na ponowne zgłaszanie swoich pomysłów. A może ich poczucie wpływu na otaczającą rzeczywistość i współdecydowanie o kształcie miasta zostało skutecznie „uśpione” na wiele lat?

Tak zakończyła się nasza przygoda z Poznańskim Budżetem Obywatelskim. Na szczęście temat miejskich wysp ciepła i braku cienia nadal pozostał

z nami podczas tworzenia kampanii społecznej, którą możecie zobaczyć na naszej stronie internetowej.

Mamy nadzieję, że nasze doświadczenia mogą stać się cenną inspiracją w przygotowaniu projektów do budżetów partycypacyjnych. Jeśli zdecydujecie się zgłosić swój pomysł do budżetu obywatelskiego — zajrzyjcie do naszych wskazówek.

- 1. Poznaj dobrze budżet obywatelski w Twoim mieście** — każdy samorząd tworzy własne zasady, każde miasto ma innych mieszkańców i inne potrzeby. Zobacz, jak wyglądały edycje budżetu obywatelskiego w Twoim mieście w ostatnich latach. Poznaj zwycięskie projekty z poprzednich lat.
- 2. Pracuj w zespole** — tworząc grupę znajdziecie rozwiązanie, które będzie satysfakcjonowało Was wszystkich. Będziesz miał pewność, że zgłaszany pomysł odpowiada nie tylko na Twoje potrzeby, ale także innych mieszkańców, co przełoży się na głosy w późniejszym etapie. W grupie będziecie mogli także podzielić się obowiązkami i zaoszczędzić czas.
- 3. Korzystaj z konsultacji** — jeżeli jest możliwość skonsultowania Waszego roboczego pomysłu z jednostkami opiniującymi projekty w budżecie obywatelskim to na pewno warto z tego skorzystać. Jeśli Wasz projekt spotka się z zastrzeżeniami, będziecie mieć czas na jego modyfikację lub poszukiwanie rozwiązania zadowalającego wszystkie strony. My z konsultacji nie skorzystaliśmy i może to był nasz błąd?
- 4. Lider też potrzebny** — bez takiej osoby ani rusz. W zespole może być jedna taka osoba, dwie albo trzy. To one będą Was trzymać w ryzach. Zadbają o dopilnowanie terminów, o wykonanie zadań przez poszczególne osoby, o bieżący kontakt w grupie. Najważniejszy jest cel całej grupy, ale ktoś musi wziąć na swoje barki odpowiedzialność za doprowadzenie sprawy do szczęśliwego końca. Tematy trzeba dowieźć!

Tomasz Szwałek

Zjazd IV — Budżet obywatelski — warsztat, fot. Szymon Kavka

03. Współ-... czyli kilka refleksji o partycypacji społecznej

Zjawisko angażowania mieszkańców i mieszkanek w procesy decyzyjne na szczeblu krajowym, a w szczególności lokalnym zdaje się zyskiwać w ostatnich latach na znaczeniu. Jest to wynik postępującego rozwoju demokracji oraz edukacji obywatelskiej. W literaturze partycypację społeczną rozumie się najczęściej jako **zjawisko polegające na uczestnictwie oraz włączaniu społeczności lokalnych w proces identyfikacji i rozwiązywaniu wspólnych potrzeb i problemów**. Osoby, które chcą i które decydują się uczestniczyć w życiu swojej wspólnoty, miejscowości lub kraju, nie tylko głosują w wyborach, ale mogą również uczestniczyć w konsultacjach społecznych, organizować protesty, składać wnioski do budżetu obywatelskiego czy tworzyć petycje. Mogą one dotyczyć remontów ulic, budowy placu zabaw albo tworzenia zielonych sąsiedzkich przestrzeni wspólnych w naszej najbliższej okolicy.

Partycypacja społeczna może przybierać różne formy, które zakładają różny stopień zaangażowania obywateli i obywaterek w podejmowane decyzje. Jest to tzw. **drabina partycypacyjna** składająca się z trzech poziomów: **informowania, konsultowania oraz współdecydowania**. Informowanie stanowi podstawę partycypacji i demokracji. Wymaga najmniejszego zaangażowania społeczności. Polega na podejmowaniu działań sprowadzających się do przejrzystego przekazania komunikatów mieszkankom i mieszkańcom o decyzjach bezpośrednio ich dotyczących. Obywatele pełnią tutaj rolę biernych odbiorców. Konsultowanie zakłada zwiększony udział mieszkańców i mieszkanek w prowadzonych działaniach. W tym procesie władza daje możliwość wypowiedzenia się w konkretnej sprawie, a zebrane opinie są rozważane. Nie ma jednak gwarancji,

że zostaną uwzględnione w podejmowaniu ostatecznej decyzji. W Polsce ta forma dialogu nazywana jest konsultacjami z mieszkańcami lub konsultacjami społecznymi, ale chodzi w gruncie rzeczy o to samo — pytanie o opinie na temat przedstawionego pomysłu. Z kolei **współdecydowanie** polega na przekazaniu mieszkankom i mieszkańcom części kompetencji, w tym odpowiedzialności, dotyczących podejmowanych działań i decyzji. W tym wypadku obywatele i obywatelki mogą odczuwać najmocniej realny wpływ na rzeczywistość. Jednym z przykładów może być realizacja inicjatywy lokalnej przez mieszkańców danej ulicy lub osiedla.

W poszukiwaniu poznańskich Entów — zielona inicjatywa, fot. Julia Spychała

Analizując zjawisko społecznego **współdziałania** w różnorodnych przedsięwzięciach, należy również pamiętać o problemie wciąż jeszcze dużej bierności społeczeństwa. Jeżeli zależy Tobie, aby zaangażowanie mieszkańców i mieszkank nie było marginalne (niezależnie od tego z jakich instrumentów partycypacji społecznej skorzystasz — budżetu obywatelskiego, konsultacji społecznych, realizacji własnych inicjatyw oddolnych) powinieneś pamiętać o tym, że partycypacja społeczna opiera się na dialogu i **współpracy** wszystkich interesariuszy danej sprawy. W proces aktywnego uczestnictwa w kształtowaniu swojego najbliższego otoczenia zaangażowani są nie tylko obywatele i obywatelki, ale także lokalne władze oraz często specjaliści i ekspertki z danej dziedziny. W ten sposób stworzysz warunki, w których każdy ma poczucie bycia wysłuchanym, pozyskasz społeczną akceptację i zrozumienie dla wprowadzanych zmian, a jednocześnie podwyższysz poczucie odpowiedzialności za daną sprawę wszystkich aktorów miejskich (wyróżniając w tym mieszkańców oraz władze). Pamiętaj, aby każda z tych grup czuła się ważna. Zwróć uwagę, czy wszyscy zostali właściwie poinformowani, najlepiej różnymi kanałami informacyjnymi. Postaraj się dostosować czas i miejsce całego procesu — uwzględniając nie tylko swoje preferencje, ale głównie wszystkich pozostałych. Nie ma nic bardziej zniechęcającego jak zbyt skomplikowane procedury. Najważniejszy jest prosty język oraz transparentność w procesach decyzyjnych.

Współdecydowanie o danym wycinku miasta, osiedla, ulicy czy wspólnoty nie jest proste. Wymaga sporych nakładów pracy, czasu i pieniędzy. Z drugiej strony niesie wiele korzyści w dłuższej perspektywie — to m.in. zwiększenie zaufania do władz lokalnych, zapobieganie potencjalnym konfliktom w przyszłości, budowa kultury dialogu oraz sprawnej komunikacji, wykorzystanie realnych i potencjalnych zasobów lokalnych do rozwiązywania problemów. Jestem przekonany, że warto ponieść ten koszt, szczególnie kiedy efekt końcowy zadowoli zdecydowaną większość.

Tomasz Szwałek

**Mały krok dla człowieka,
duży dla przyrody.
O kampanii społecznej**

Plan zdjęciowy kampanii społecznej, fot. Szymon Kavka

Zjazd IV — Konsultacje zielonych inicjatyw, fot. Szymon Kavka

01. Kampania społeczna, czyli efekt synergii

Jedną z głównych wartości deklarowanych przez Kolektyw Aktywne Miasto jest **współpraca**. To na niej bazuje program Pracowni Aktywności Lokalnej. Zaproszeni eksperci i ekspertki z różnych środowisk już na starcie musieli połączyć siły w celu wypracowania spójnych i merytorycznych koncepcji warsztatów. Chcieliśmy, aby projekt stał się miejscem zacieśniania międzysektorowych relacji, a także mapowania i łączenia zasobów. Wszystko po to, by wzbudzić efekt synergii, w którym współpraca zespołowa generuje wartość znacznie przewyższającą sumę indywidualnych działań.

Jedną z dziedzin sztuki, która bazuje na współpracy wielu osób i podmiotów jest film. To dlatego w programie Pracowni znalazł się blok dotyczący wspólnego tworzenia kampanii społecznej. W ten sposób mogliśmy nie tylko poćwiczyć współdziałanie, ale także prześledzić długi i złożony proces powstawania spotu reklamowego: od napisania scenariusza, przez przygotowanie planu zdjęciowego, aż po postprodukcję i późniejszą kampanię medialną. Wartością dodaną była również **sprawczość** tego działania. Uczestnicy i uczestniczki Pracowni byli włączeni w tworzenie kampanii na każdym etapie. Efektem ich pracy był przekaz o zasięgu ponadlokalnym — zwiększyli w ten sposób swój wpływ na budowanie świadomości ekologicznej u mieszkańców i mieszkanek całego Poznania.

Warsztat otwarcia

Tworzenie kampanii społecznej rozpoczęliśmy od dwudniowych warsztatów, których celem było wypracowanie ramowego scenariusza spotu bazującego na wcześniej zdobytej wiedzy. Pierwszą część bloku poprowadziła agencja marketingowa Chapter1, która sprawowała copywriterską pieczę nad scenariuszem kampanii. Uczestnicy i uczestniczki poznali narzędzia i metody wykorzystywane w tworzeniu angażujących narracji. Zaprojektowali *insight* odbiorcy oraz przetożyli go na *big idea* filmu, następnie pracowali nad jego *storytellingiem*. Drugą część zajęć poprowadził kolektyw audiowizualny Lava Pies, który na co dzień zajmuje się kręceniem teledysków, animacji i spotów reklamowych. Tym razem warsztaty skupiły się wokół pisania ramowego scenariusza — rozwijania fabuły, budowy poszczególnych scen i ujęć, wyboru bohaterów i lokalizacji, a także tworzenia pierwszych *storyboardów*. Na koniec dowodzenie przejął Kolektyw Aktywne Miasto, odpowiedzialny za koordynację całości. Uczestnicy i uczestniczki Pracowni zostali podzieleni na 4 pionys: scenariuszowy (pod opieką Chapter One), reżysersko-operatorski (pod opieką Lava Pies), produkcyjny (pod opieką KAM) oraz montażowy (pod opieką Lava Pies).

I co dalej?

Skoro mieliśmy już ramowy scenariusz i podzieliliśmy się odpowiedzialnością za poszczególne etapy produkcji, mogliśmy przejść do działania. W filmie każdy ma swoją rolę — dobrze jest zagospodarować potencjały osób zaangażowanych w proces — może w grupie znajdzie się aktorka, scenograf lub ktoś znający się na fotografii. Zaczęliśmy od rozpisania scenariusza na konkretne sceny i ujęcia; pion reżysersko-operatorski zgromadził w tym czasie wizualne referencje. Następnie przystąpiliśmy do castingu aktorów (wybieraliśmy ich spośród uczestniczek i uczestników Pracowni) i rozpisaliśmy harmonogram pracy. Na planie zdjęciowym liczy się każda minuta — musieliśmy uwzględnić czas na rozłożenie sprzętu, zmianę obiektywów czy przemieszczenie ekipy do kolejnej lokalizacji. Harmonogram przygotowaliśmy w porozumieniu z operatorem — to on najlepiej wiedział, ile czasu potrzebuje na nagranie poszczególnych ujęć. Ponieważ plan zdjęciowy jest zazwyczaj mocno wyczerpujący, zabezpieczyliśmy przestrzeń na odpoczynek, garderobę i charakteryzację oraz zapewniliśmy wodę, przekąski i ciepły posiłek dla całej ekipy.

Scena 1.

Lokacja: *Brama kamienicy z dużymi drzwiami i ciemnym długim korytarzem.*

Bohaterowie: *Franek (wiek: ok. 10 lat), wyrusza po przygodę. Będzie musiał zdobyć dla mamy pyry, dlatego w ręku trzyma pleciony koszyk.*

UJĘCIE 1.

Ujęcie z boku (z pozycji framugi), detal. Widzimy dłoń Franka, która trzyma jakiś liścik, wyłania się z ciemności w jasność, po czym chowa się dynamicznie, jakby była oparzona.

UJĘCIE 2.

Zbliżenie na twarz chłopca z profilu. Bohater wychyla głowę delikatnie z cienia, cały czas pozostając jeszcze w bramie, mruży oczy po czym znów cofa się do cienia.

UJĘCIE 3.

Szerokie ujęcie z wnętrza bramy, gdzie granica między słońcem a cieniem jest wyraźna. Widzimy bohatera od tyłu, stoi nieruchomo i po chwili robi krok do przodu, tym samym znajdując się cały w słońcu. Przez duży kontrast w ujęciu zarysowuje się jego sylwetka. Trzyma w ręku duży kosz wiklinowy.

UJĘCIE 4.

Plan amerykański. Widzimy Franka z profilu. Nadal trzyma kosz i rozwija liścik, który miał w ręce.

UJĘCIE 5.

Przebitka, detal przez ramię Franka, na liścik. Jest to narysowana/napisana przez dziecko lista zakupów, na której jedną z pozycji są „pyry”.

UJĘCIE 6.

Plan amerykański/półzbliżenie. Widzimy Franka z profilu. Chowa listę zakupów do kieszonki, bierze oddech i rusza. Wychodzi z kadru.

Film ma to do siebie, że od nakręcenia ujęć (produkcji) do obejrzenia ich na dużym ekranie (dystrybucji) mija zazwyczaj sporo czasu — postprodukcja jest bowiem najdłuższym etapem tworzenia filmu. Dodatkowo w przypadku kampanii społecznej ogromną rolę odgrywa moment, w którym ujrzy ona światło dzienne. Musieliśmy wziąć pod uwagę wiele czynników: porę roku, wstępne wyniki Poznańskiego Budżetu Obywatelskiego (projekt, który miała promować kampania nie przeszedł pozytywnej weryfikacji) oraz zbliżające się wybory samorządowe. Z uwagi na wiele trudności i wyzwań, podjęliśmy decyzję, by przepisać scenariusz i opublikować spot wiosną — wtedy, gdy rozpoczynają się prace w ogrodzie. Zmieniliśmy również jego temat — zamiast problemu braku cienia, poruszyliśmy kwestię miejskich wysp ciepła. Do zespołu projektowego doprosiliśmy eksperta z dziedziny ekologii, który zadbał o merytoryczny charakter treści. Narodził się również pomysł by stworzyć drugą część historii — film edukacyjny, który podpowie nam, co zrobić, by zapobiec zmianom klimatu.

Po domknięciu nowej koncepcji kampanii wróciliśmy do stołu montażowego. Rozpoczął się proces przeglądania materiału oraz układania ujęć w spójną historię. Powstała „pierwsza układka” — roboczy układ materiału filmowego do dyskusji pomiędzy poszczególnymi pionami produkcyjnymi. Po wprowadzeniu zmian i akceptacji ostatniej wersji montażowej, pozostało tylko dołożyć napisy końcowe, na których znalazły się nazwiska wszystkich zaangażowanych osób. Film jest gotowy — planujemy strategię promocji oraz świętowanie zakończonej pracy, czyli spotkanie premierowe. Pozostaje już tylko zasiąść w fotelu kinowym i czekać na efekt synergii!

Zuzanna Głowacka

Plan zdjęciowy kampanii społecznej, fot. Szymon Kavka

Nasze wskazówki

Zaprojektowany przez nas proces warsztatowy, którego efektem jest kampania społeczna, był bardzo wymagający organizacyjnie. Jeśli chcecie powtórzyć go w Waszej organizacji, a nie macie doświadczenia w tworzeniu filmów, zdecydуйте się na jeden jego element — np. wspólne tworzenie scenariusza podczas warsztatów lub realizację planu zdjęciowego w oparciu o scenariusz napisany przez ekspertów. Jeśli tworzenie filmu jest mocno rozłożone w czasie, musicie liczyć się ze spadkiem zaangażowania uczestników. Tego typu projekty najlepiej realizować w bloku tygodniowych warsztatów — wówczas mamy większą pewność, że uczestnicy i uczestniczki wytrwają do samego końca.

Plan zdjęciowy kampanii społecznej, fot. Szymon Kavka

02. Traw beton, krzew zielen! Krótka opowieść o konstruowaniu opowieści

Kampanie społeczne, działania aktywistów, oddolne inicjatywy, ekologia. Czy można te zagadnienia potraktować tak samo jak kampanie dla komercyjnych marek? Czym różni się kampania dla branży *beauty* od kampanii społecznej? Poza tematyką — niczym. Punkt wyjścia jest dokładnie taki sam. Aby osiągnąć założony rezultat, warto zadać sobie na samym początku kilka ważnych pytań:

- **Target group, czyli grupa odbiorców** — do kogo chcemy dotrzeć? Kim jest nasz potencjalny odbiorca? Gdzie mieszka? Jakie ma wykształcenie? Czym się interesuje? Ile ma lat? Z jakich mediów najczęściej korzysta? Jakie są jego potrzeby i oczekiwania?
- **Tone of voice, czyli sposób (ton) komunikacji** — w jaki sposób chcemy mówić do naszych odbiorców? Jaki jest nasz język? Czy jesteśmy dowcipni czy może zdystansowani? Zwracamy się do nich oficjalnie czy przeszliśmy na ty? A może mamy swój unikatowy sposób komunikacji?
- **Strategie i kanały** — które kanały digitalowe i media społecznościowe pozwolą nam skutecznie dotrzeć do grupy docelowej? Jakie działania i narzędzia pomogą zbudować zasięg lub przekierować ruch do naszej strony internetowej (albo zrealizować dowolnie wybrany cel)?

W odpowiedzi na powyższe pytania, pomoże nam z pewnością ustalenie tego, kim jesteśmy, jaki wzorec osobowości pasuje do marki naszego projektu i jakie wartości są nam najbliższe. Dokonać tego możemy

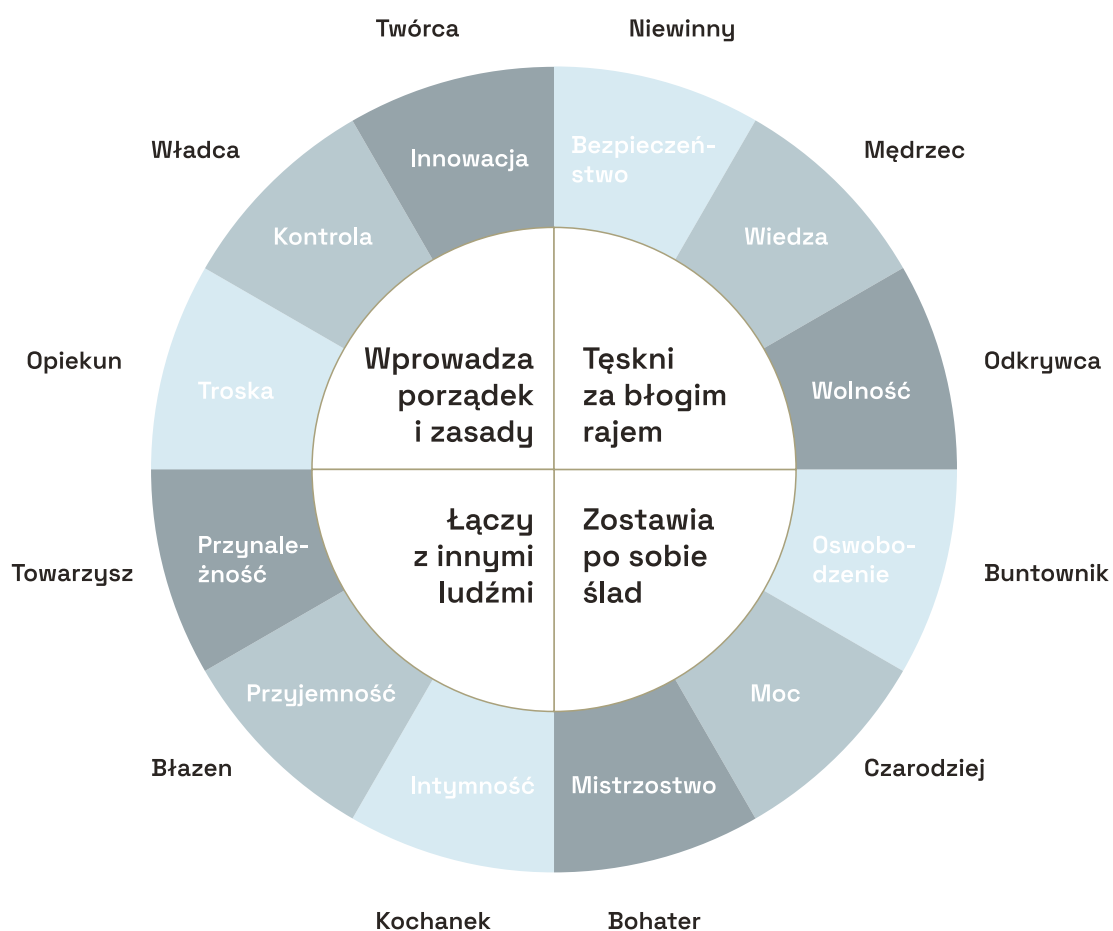
za pomocą **archetypów osobowości**, czyli — w dużym uproszczeniu — pewnych modeli zachowań, myśli i uczuć, zdefiniowanych przez Carla Gustava Junga. Archetypy dzielą się na cztery główne orientacje, z nimi zaś powiązane są cechy wiodące. Ilustruje to poniższy schemat.

Podróż duchowa

ego — zostawić swój ślad na świecie

społeczność — łączyć się z innymi

porządek — zapewnić strukturę światu

W każdej z czterech orientacji znajdują się trzy archetypy, które realizują określone potrzeby. Dzięki dobrze dobranemu archetypowi, budujemy konkretny wizerunek marki, z którym może utożsamiać się grupa naszych odbiorców i odbiorczyń. To bardzo duże ułatwienie w tworzeniu spójnej komunikacji.

Mamy dane. I co dalej?

Gdy już ustalimy nasze potrzeby, wiemy, kim jest grupa odbiorców (*target group*), jaki archetyp najbardziej do nas pasuje i znamy język naszej marki (*tone of voice*), możemy przystąpić do kolejnego etapu planowania kampanii, czyli stworzenia **idei kreatywnej**.

Idea jest o tyle ważnym punktem całej układanki, że wokół niej będziemy budować wszystkie nasze działania. Musi być z jednej strony precyzyjna, jasno określać nasz cel, a z drugiej na tyle pojemna, byśmy mogli zbudować wokół niej cały wachlarz komunikacyjnych aktywności.

By stworzyć dobrą ideę, musimy ją oprzeć o **insight**, czyli „wgląd” w głębszą warstwę naszych pragnień, motywacji i działań — coś, co sprawi, że komunikacja będzie działać na odbiorców, wzbudzi (różnorodne) emocje i skłoni do podjęcia działania.

Tworzenie koncepcji jest zawsze wyzwaniem. Dobra koncepcja sprawia, że słysząc hasło, od razu wiemy, o co w nim chodzi — w głowie pojawiają się skojarzenia, konkretne obrazy, sytuacje. Z jednej strony intryguje, z drugiej przedstawia temat wprost. Tak też było w przypadku kampanijnej koncepcji **Traw beton, krzew zieleń!**

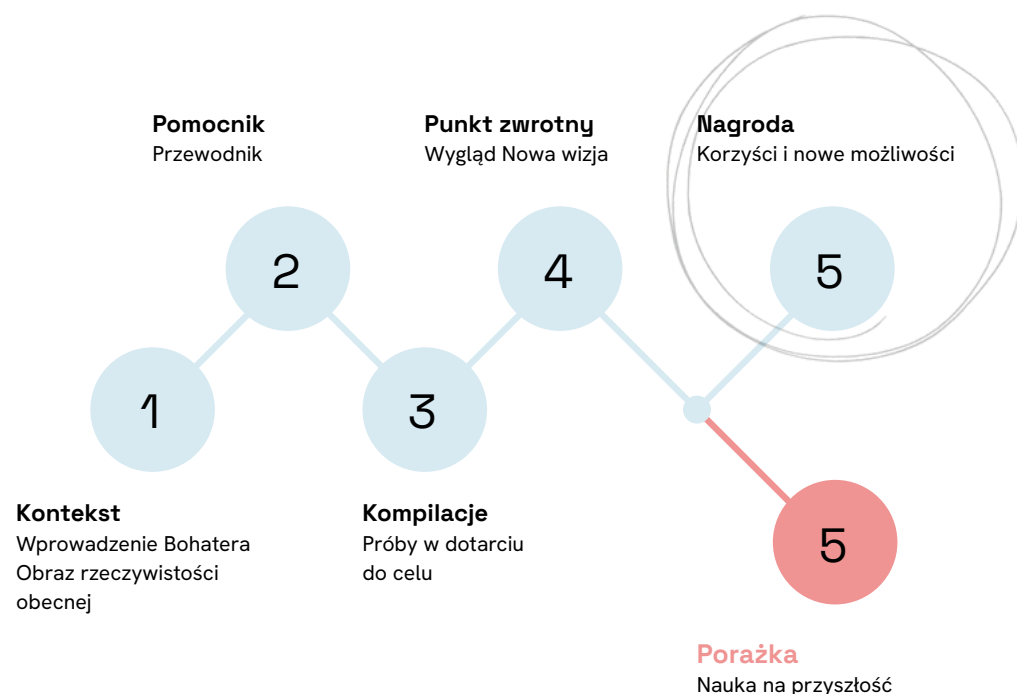
Założenie (nasz *insight*) było proste: nie chcemy betonu w mieście, męczy nas betonoza, to, że zamiast sadzić drzewa i kwiaty miasta decydują się na zalewanie wszystkiego betonem, przykrywanie kostką brukową i asfaltem, w wyniku czego jest coraz cieplej w mieście, powietrze jest coraz bardziej zanieczyszczone, a miejsca z zielenią systematycznie znikają.

Gra słowna, która stała się naszym hasłem, nawołuje do dwóch działań:

— niwelowania betonu (trawienia go) — nie dość, że trawienie może kojarzyć się z procesami przyswajania, to jeszcze wiąże się z trawą, a trawa to zieleń)

— krzewienia zieleni (zwiększania, rozrastania się zieleni w mieście) — w końcu krzewić można nie tylko idee, wartości czy postawy, ale też właśnie zieleni.

Ta zabawna gra słowna dała nam wiele możliwości komunikacyjnych i stała się punktem wyjścia do budowy *key visuala* (klucza wizualnego marki), a na dalszym etapie — do opracowywania scenariusza spotu filmowego. Właśnie wtedy — podczas prac scenariopisarskich — razem z uczestnikami i uczestniczkami Pracowni Aktywności Lokalnej korzystaliśmy z narzędzia bardzo pomocnego w budowaniu historii — *storytellingu*. By konstruować historię w sposób wiarygodny, warto stworzyć bohatera, który na swojej drodze natrafia na różnego rodzaju przeszkody i wyzwania, by ostatecznie osiągnąć zwycięstwo. Gdy przypatrzemy się niemal każdej reklamie telewizyjnej czy filmowi fabularnemu, możemy zauważyć pewne powtarzające się mechanizmy i schematy:

Ten sam schemat — w nieco innym wydaniu — został przedstawiony przez Austina Madisona. W świecie filmu znany jest jako „Siedem kroków w budowaniu opowieści”.

Siedem kroków w budowaniu opowieści (wg Austina Madisona, PIXAR):

- 01. Był(a) sobie...** [Opisz Bohatera i jego cel]
- 02. Każdego dnia...** [Ukaż świat Bohatera w równowadze. Pokaż rutynę lub przewidywalną codzienność]
- 03. Aż pewnego dnia...** [Wprowadź wyzwanie, konflikt. Pokaż w jaki sposób cele Bohatera zostały zagrożone]
- 04. Z tego powodu...** [Ukaż próby, jakim poddany jest Bohater]
- 05. Z tego powodu...** [Pokaż kolejne próby, a nawet porażki. Nie oszczędzaj Bohatera]
- 06. Aż wreszcie...** [Opisz punkt kulminacyjny — np. triumf dobra nad złem. Ukaż przemianę Bohatera]
- 07. Odtąd...** [Przedstaw korzyści, jakie uzyskał Bohater. Wyraź morał historii]

Warto przyjrzeć się bliżej przedstawionym modelom. Dokładna analiza pozwoli nam odpowiedzieć na pytania, w jaki sposób warto opowiadać rozmaite historie

Dlaczego to takie ważne, by opierać komunikację na strukturze opowieści? Bo historie uruchamiają emocje, angażują odbiorców i odbiorczynie, pozwalają zrozumieć problem i nakłonić do działania. Dlatego zapamiętujemy je, w odróżnieniu od przekazów, które są nastawione tylko na sprzedaż i zapominają o tym, co najważniejsze. Wartościach skrywających się w zakamarkach dobrej opowieści.

Magdalena Bryłowska / Chapter1

Zakończenie

Twórcy i twórczynie Kolektywu Aktywne Miasto, fot. Szymon Kavka

01. O realizatorach

Kolektyw Aktywne Miasto to sieć organizacji pozarządowych, która wyspecjalizowała się w pracy ze społecznościami na poznańskich fyrtlach. Tworzymy krąg ludzi — społeczniczek i społeczników, którzy w profesjonalny sposób zajmują się animacją kultury, tkaniem społecznych relacji i kształtowaniem miejskiego otoczenia. Chcemy dzielić się z Wami naszą wiedzą i umiejętnościami oraz inspirować Was do współpracy i oddolnego działania. Bo razem możemy zrobić jeszcze więcej dla lokalnych społeczności i miasta.

więcej informacji:

www.kolektywaktywnemiasto.pl

Pracownię Aktywności Lokalnej stworzyły trzy organizacje, współtworzące Kolektyw Aktywne Miasto.

Stowarzyszenie Młodych Animatorów Kultury

Nasz zespół tworzą wykwalifikowane animatorki, menedżerowie, kuratorki i edukatorzy. Specjalizujemy się we współpracy z mieszkańcami i mieszkankami osiedla Główna oraz w projektowaniu wydarzeń kulturalnych z myślą o ich potrzebach. Łączymy przy tym różnorodne metody i narzędzia artystyczne, edukacyjne oraz badawcze, w szczególności z zakresu nauk społecznych. Inspiracje do działania czerpiemy zewsząd, ale przede wszystkim z lokalnej historii, natury oraz wielu dziedzin kultury — m.in. muzyki, filmu i sztuk wizualnych.

Naszą misję realizujemy w dwóch projektach:

FYRTEL GŁÓWNA

(od 2019) to szereg działań na terenie osiedla Główna w Poznaniu, mających na celu integrację i aktywizację społeczności lokalnej. Prowadzimy tu Społeczne Centrum Kultury; jesteśmy liderem lokalnego partnerstwa, pomagamy mieszkańcom w realizacji oddolnych inicjatyw i regularnie diagnozujemy potrzeby i zasoby społeczności. W 2020 roku, razem z mieszkańcami Główny, powołaliśmy pierwszą w Poznaniu Bibliotekę Sąsiedzką, przy której działa młodzieżowy wolontariat. Systematycznie powiększamy również Społeczne Archiwum.

OFF OPERA

to festiwal sztuk społecznych z szeroką ofertą edukacji kulturowej realizowany w Wielkopolsce od 2014 r. Akcentuje obecność kultury w przestrzeni publicznej i wskazuje na jej potencjał wspólnototwórczy, jest polem konfrontacji dla różnych dziedzin sztuki i nauki, włączając przy tym zróżnicowane grupy odbiorców w aktywny proces współtworzenia. Niniejsze zadanie stanowi m.in. rozwinięcie naszych działań w dzielnicy Główna w Poznaniu.

więcej informacji:

www.fyrtelglowna.pl
www.offopera.pl
www.animatorzysmak.pl

Stowarzyszenie Zielona Grupa

Działamy od 2013 roku. Łączy nas fascynacja techniką japońskiego Teatru Ilustracji Kamishibai. Wciąż poszukujemy nowych dróg i możliwości w pracy artystycznej, animacyjnej i społecznej: prowadzimy wydawnictwo, realizujemy warsztaty i projekty z różnych obszarów sztuki. Bliska jest nam idea zrównoważonego rozwoju, pokojowego współistnienia gatunków, partycypacji i dialogu.

Misją naszego stowarzyszenia jest edukacja kulturowa i wspieranie działań na rzecz rozwoju artystycznego i obywatelskiego — edukujemy poprzez sztukę i dzielimy się sztuką edukacji. Inspirują nas ludzie. Na co dzień pracujemy z lokalną społecznością i poszukujemy małych wielkich historii. Łączymy przy tym badanie lokalnych opowieści z międzykulturowością, a tradycję z nowymi środkami wyrazu. Promujemy także działania humanitarne i ekologiczne.

Jednym z naszych priorytetów od zawsze jest edukacja i praca z dziećmi. Chcemy także wspierać nauczycieli i innych edukatorów w ich działaniach. Chętnie angażujemy się w pracę na rzecz międzypokoleniowej integracji i wzmacniania społeczności lokalnych, a przede wszystkim społeczności sąsiedzkiej poznańskiego Dębca. Stworzyliśmy tu miejsce otwarte, gdzie pod szyldem Domu Sąsiedzkiego zapraszamy do wspólnych działań na rzecz najbliższej okolicy i jej mieszkańców. Naszą pracę motywujemy przekonaniem, że aby poznać i zrozumieć świat, nie wystarczy edukacja szkolna. Dzieci i dorośli potrzebują dodatkowych form edukacji i zachęty do samokształcenia.

więcej informacji:

www.zielonagrupa.pl

Stowarzyszenie Schron Kultury Europa

Nasza siedziba mieści się w wildeckim schronie przeciwlotniczym, który został zaadaptowany na ośrodek kultury w 2004 roku. Realizujemy tutaj projekty takie jak Centrum Inicjatyw Lokalnych WIL.DA.SIĘ czy Wildecki Klub Senioralny „Schron Trzeciego Wieku”. Naszym celem jest wspomaganie rozwoju wspólnot i społeczności lokalnych na terenie Wildy, promowanie czytelnictwa oraz integrowanie sąsiadek i sąsiadów.

W swoich działaniach staramy się nawiązywać do lokalnych historii, które podtrzymują pamięć o miejscach, ludziach i wydarzeniach. Ważna dla nas jest także sama rozmowa, która buduje więzi. Dlatego w Schronie realizujemy m.in. sąsiedzkie kolacje, śpiewanki seniorów, twórcze warsztaty czy wyjścia na podwórka, podczas których spędzamy czas na wspólnych grach z dziećmi.

Chcemy też, żeby mieszkanki i mieszkańcy Wildy czuli, że mają wpływ na najbliższe otoczenie, dlatego prowadzimy konsultacje społeczne, promujemy budżet obywatelski i oddajemy pole do działania społeczności w ramach inicjatyw oddolnych. Schron Kultury Europa to przestrzeń otwarta na kulturę, edukację, lokalność, współpracę i pomysły mieszkańców. To także grupa pasjonatów i społeczników zaangażowanych w życie osiedla.

więcej informacji:

www.skeuropa.pl

Pracownia Aktywności Lokalnej. Zeszyt dobrych praktyk

Copyright © 2024 Stowarzyszenie Młodych Animatorów Kultury
Wszelkie prawa zastrzeżone.

koncepcja:

Zuzanna Głowacka, Maria Ratajczak, Tomasz Szwałek, Daniel Stachuła

redakcja:

Daniel Stachuła, Zuzanna Głowacka

korekta:

Daniel Stachuła

projekt graficzny:

Piotr Kacprzak / Chapter1

fotografie:

Łukasz Gajdek, Ula Jocz, Szymon Kavka, Dawid Majewski, Maciej Nowaczyk,
Julia Spychała, Joanna Zacharczuk

ISBN: 978-83-962754-4-8

Wydawca:

Stowarzyszenie Młodych Animatorów Kultury

ul. Kościelna 18/6, 60-538 Poznań

www.animatorzysmak.pl

www.fyrteglowna.pl

smak@animatorzysmak.pl

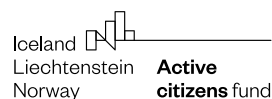
Kolektyw Aktywne Miasto

ul. Główna 42, 61-007 Poznań

www.kolektywaktywnemiasto.pl

kolektyw@kolektywaktywnemiasto.pl

Projekt graficzny

Projekt Pracownia Aktywności Lokalnej — Kolektyw Aktywne Miasto jest finansowany przez Islandię, Liechtenstein i Norwegię z Funduszy EOG i Funduszy Norweskich w ramach Programu Aktywni Obywatele - Fundusz Regionalny.

Projekt realizują

ISBN 978-83-962754-4-8

9 788396 275448